

Konstnären

NUMMER 4 2016

BETH LAURIN ÄR KONSTNÄREN

INGET VANLIGT JOBB

Så ser konstnärer på
sin yrkesroll

MAKT

Stefan Popovic om
konstnärernas arbetsmarknad

GATUKONST

Från kriminellt till kommunernas
bästa marknadsföring

»De trodde att en man hade gjort mina verk. För att mitt arbete var så jävla bra utfört.«

BETH LAURIN

Det du skapar med kärlek blir till konst.

Vi önskar dig en underbar jul och ett kreativt 2017!

Du sparar
10%

för alla
medlemmar
i KRO/KIF!

**boesner erbjuder 10% rabatt
för alla medlemmar i KRO/KIF**

Detta förutsätter att man i förhand anmäler sig hos kundservicen med telefonnummer 0304 666036 eller hos sverige@boesner.com

**Sveriges stora nätbutik
för konstnärsmaterial med
över 12 000 artiklar.**

www.boesner.se
boesner

BETH LAURIN:

**”De visste inte hur de skulle förbålla
sig till mig, killarna. Därför att jag
var så jävla duktig.”** Sidan 14.

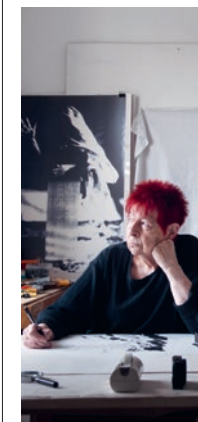
REFLEKTION:

Frida Sandström

om produktionen av konstnärer. [...] Alla var på plats på utsatt tid i skolans galleri, utom studenten själv. Väntan blev pinsam och deltagarna i rummet vred på sig. Några gick och andra började prata. Vi förstod snart att detta var poängen – ingen skulle någonsin försvara det aktuella konstnärskapet. Efter en timme stormade en advokat in i rummet och argumenterade för att studenten skulle underkännas [...], sidan 38.

MAKT: **Stefan Popovic** är chef för Arbetsförmedlingen Kultur Media. Sidan 12.

KONSTNÄREN: **Beth Laurin** är numrets konstnär, sidan 14.

BILDUPPHOVSÄTT:

”EU-kommissionens förslag medför inga problem för internet-plattformarna förutom att de måste börja betala”, sidorna 44-46.

REPORTAGE: Mer än ett vanligt jobb. Hur hanterar konstnärer sin otrygga arbetsmarknad och hur ser de på brödjobb? KONSTNÄREN pratar med tre konstnärer om konstnärsidentitet och överlevnadsstrategier, sidan 30.

FORSKAREN: **Anna Lundh** vill avslöja samtiden genom dåtida visioner, sidan 9.

KONSTPOLITIK: Konstnärernas egen trygghetsutredning nu på Socialdepartementets bord, sidan 10.

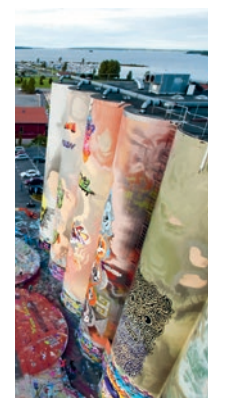
BJÖRN PERBORG:

**”Skattefria stipendier gör konstnärer
särskilt utsatta”**

Debatt, sidan 6.

GATUKONSTENS U-SVÄNG: Från att ha stämplats som kriminella rullas nu röda mattan ut för gatukonstnärer. Men många konstnärer vägrar bli marknadsförare för kulturturism och gentrifiering, sidan 26.

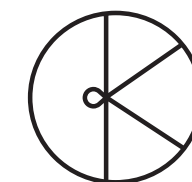

SAMTAL: Konstnär på flykt undan IS. Stockholms fristadsförfattare Ashraf Atrachi pratar med Mosul-konstnären **Khalif Mahmoud**, sidan 36.

GESTALTAREN: Vem har barrikerat sig i **Oscar Guermouche** igenspikade hus? Sidan 7.

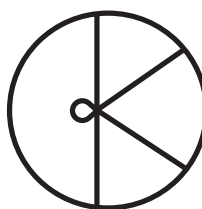
KRO/KIF MEDLEMSSIDOR sidorna 40-43

Sanna Svedestedt Carboo:
**”Att tillsammans kämpa för
konstens villkor är också att
försvara frihet till uttryck som
skydd mot de krafter som vill
kontrollera kulturen.”**

Sofia Curman: Det finns en konflikt mellan att vara konstnär och att jobba som konstnär.

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Sofia Curman
 Formgivare: Markus Edin, Ebba Bonde
 Redaktör sid 7-9, 11: Oscar Carlson
 Medarbetare i detta nummer: Ashraf Atrachqi, Margareta Bloom, Sandebäck, Oscar Carlson, Kristian Ingers, Olle Niklasson, Björn Perborg, Frida Sandström
 PRENUMERATION HELÅR 275 KR.
 Annonser: Hans Flygare, hans@annonshuset.se, 08-662 75 03
 Redaktionen: Konstnären@KRO/KIF, Hornsgatan 103, 9 tr, 104 62 Stockholm, E-mail: sofia.curman@kro.se
 KRO/KIF Hornsgatan 103, 9 tr, 104 62 Stockholm Tel: 08-545 420 80 email: kro@kro.se
 Tryck: Trydells Tryckeri AB, Upplaga 9500 ex
 Tidningen ges ut av AB Svensk Konstnärsservice

KRO/KIF

Bildupphovsrätt

En konstnär berättade nyligen för mig att hon aldrig pratar om pengar i sin ateljé. Gallerister, curatorer och potentiella köpare får gärna komma på ateljébesök och prata om konst, men när det ska göras business träffas hon på annan plats. Den kommersiella biten av hennes yrke är nödvändig, det inser hon, men skapandet får inte besudlas av tankar på vilka inkomster verken kan, eller inte kan, inbringa. Hennes sätt att så konkret dela sin yrkesroll i två är intressant, och inte alls ovanlig. Det finns ofta en konflikt mellan att vara konstnär, och att jobba som konstnär, särskilt om konstnärskapet inte i första hand är en försörjningskälla. Konstnärsidentiteten hänger inte nödvändigtvis på att man tjänar sitt levebröd på konsten, den hänger på att man kan och får göra konst. Många texter i det här numret handlar om just den konflikten.

Numrets konstnär, Beth Laurin, har varit verksam sedan 60-talet. När hon ser tillbaka på sin karriär känner hon sig chockad över allt hon har gjort, att hon har orkat. Hennes kraftfulla skulpturer har alltid hyllats av kritikerna, men hon säger själv att hon har sålt väldigt lite. Kampen mot de ekonomiska förutsättningarna har flera gånger fått henne att överväga att sluta göra konst och skaffa sig "ett vanligt jobb", men någonting har gång på gång dragit henne tillbaka till konsten. Vad handlar den drivkraften egentligen om?

Konstnärernas arbetsmarknad är en av de friaste, men också mest otrygga. Numrets maktinnehavare, Stefan Popovic, chef för Arbetsförmedlingen Kultur Media, berättar att konstnärernas huvudsakliga försörjning kommer från jobb utanför kulturvärlden. Hur påverkar det konstnärsidentiteten? Konstnärerna i reportaget *Mer än ett vanligt jobb* har alla olika strategier för att förhålla sig till brödjobb och konstnärslivets tuffa ekonomiska villkor. En viktig strävan som lyfts är möjligheten att få vara i sin identitet som konstnär och samtidigt få känna sig som en del av samhället. I reportaget *Gatukonstens U-sväng* är dock dilemmat det motsatta – vad händer med konstnärsidentiteten när det som från början är en motståndshandling plötsligt omhuldas av etablissemangen och används i kommuners marknadsföring? ●

Sofia Curman
 Chefredaktör

Inte en dag för sent ...

... kom kulturministerns utlovade handlingsplan för bild- och formkonsten. Men de nio kortfattade punkterna är främst problembeskrivningar och fattiga på lösningar för att stärka konstnärers villkor. Under 2017 vill jag se dem omvandlas till konkreta satsningar.

FOTO: MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

KONSTVÄRLDEN I SIFFROR

9 PROCENT

Så låg andel av de 3 218 konstverken i Jämtlands samling är skapade av kvinnor. Det är Jeanette Wahl på Jämtli som undersökt fördelningen. Sedan tio år försöker museet balansera konstsamlingen, men det tar tid eftersom bara några få verk köps in varje år av Jämtlands läns konstförening.

GUNNEL HEINEMAN, I DANSSTUDION/BIRGIT CULLBERG I ARBETE
 FOTO: HÅKAN STRÖMQVIST

177
 JOBB

Så många olika yrken har bild och formkonstnärer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen Kultur Media under ett år. I snitt har en konstnär 2,2 olika jobb (ut-
 anför ateljén) på ett år.

4
 MILJONER
 KRONOR

Med så mycket stärks den individuella visningsrätten (IV) under 2017. Skulle man slå ut det på dem som får IV idag ger det cirka 1000 kr mer till varje konstnär.

207 ARBETSSTIPENDIER

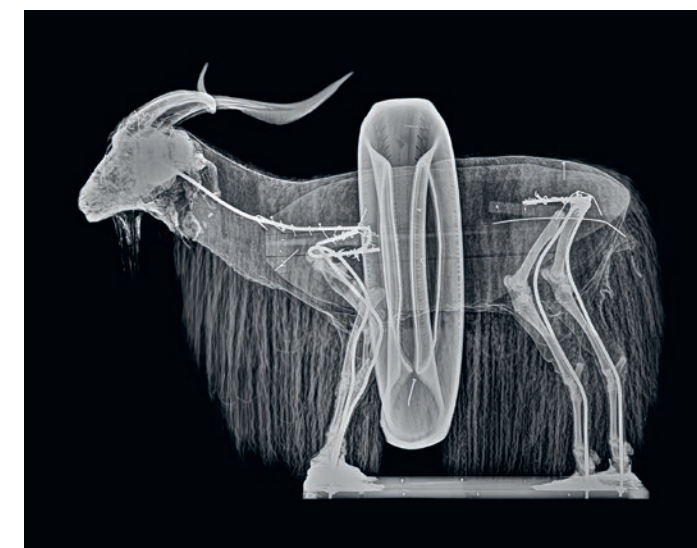
på ett, två och fem år delades ut till yrkesverksamma bild- och formkonstnärer genom Bildkonstnärsfondens beslut i september. Totalsumman för stipendierna var drygt 41 miljoner kronor.

519 MILJONER

Så många bildsök görs på Google varje månad, visar siffror från internationella Copic. Minst 90 procent av de bilder som laddas ned beräknas vara illegala.

27
 PROCENT

Så mycket har staten minskat sina anslag för konstnärliga gestaltningar av offentliga miljöer mellan 2008-2015, visar Kulturanalys rapport Samhällets utgifter för kultur. Under samma period har även anslaget till bild- och formområdet minskat med tio procent. De totala kulturanslagen har ökat med tre procent.

501 DAGAR

Så länge kommer Moderna Museets besökare få längta efter Robert Rauschenbergs *Monogram*, eller *Geten* som den heter i folkmun, som ska ut på en högst sällsynt utställningsturné i början av nästa år. Första stoppet är på Tate Modern i London som ska ha en stor Rauschenbergutställning. Två kurierer från museet följer med på resan som har föregåtts av en totalundersökning med röntgen. *Monogram* har varit en del av Moderna Museets samling sedan 1965.

FOTO: RÖNTGENBILD AV ROBERT RAUSCHENBERGS MONOGRAM (1955-1959) AV MAGNUS MÅRTENSSON, RIKSANTIKVARIÄMBETET, 2016. RÖNTGENBILDEN ÄR SAMMANSATT AV TVÅ SEPARATA BILDER KOMBINERAD TILL EN.

Björn Perborg,
konstnär, bosatt på Orust.

Debatt

Mer debatt:
Jörgen Svensson:
Utbilda kultur-
byråkraterna!
kro.se

BJÖRN PERBORG: Systemet med skattefria konstnärstipendier är ovärdigt en modern välfärdsstat.

Tidigare i höstas offentliggjorde Konstnärsnämnden årets arbetsstipendier för bild- och formkonstnärer. 207 konstnärer kan glädja sig åt möjligheten till en period av intensifierat koncentrerat arbete i ateljén. Många ser säkert fram emot att gå ner i tjänst på de för försörjningen nödvändiga brödjobben, förvärvsarbeten utanför den egna konstnärliga verksamheten. Det finns dock en fara med skattefria stipendier: De skyddar inte den upparbetade sjukpenningsgrundande inkomsten (SGI) som ligger till grund för sjuk- och föräldrapenning. Den som tar ledigt från sitt brödjobb under tre veckor eller mer, riskerar att få sin SGI nedsatt till noll kronor. Vid sjukdom får vederbörande i så fall ingen sjukpenning alls.

Häromåret drabbades jag själv av en segdragen sjukdom och blev sjukskriven. Tack vare ett välavlönat brödjobb kunde jag inledningsvis få högsta möjliga sjukpenning. Innan jag blev sjuk hade jag tilldelats ett tremånaders ateljéstipendium; 15 000 kronor skattefritt i månaden, gratis bostad och ateljé. Jag blev övertalad av stipendioutdelaren att, trots sjukdomen, åka. Kanske kunde jag använda ateljévistelsen till att vila upp mig och bli frisk under tiden? Men jag blev inte frisk.

När stipendievistelsen var över var det samma sjukdom som hindrade mig från att arbeta. Men nu fick jag ingen sjukpenning alls. Min SGI hade sänkts till noll kronor som straff för att jag mottagit ett stipendium. Enligt Försäkringskassans regelverk är det bara lönearbete, sjukdom med sjukpenning, arbetslöshet med a-kassa och

studier med studiemedel som berättigar till bibehållen SGI. Konstnärstipendier, även offentligt finansierade sådana, skyddar aldrig SGI:n.

Problematiken med Försäkringskassans skulle aldrig uppstå om samtliga statliga, regionala och kommunala konstnärstipendier gjordes skattepliktiga. Det skulle kräva mer resurser ur kulturbudgeten, alternativt skulle det bli mindre pengar i handen för stipendiaterna, men jag tror ändå konstnärer på sikt skulle tjäna på ett sådant upplägg. En annan lösning är den finska modellen där arbetsstipendier gjorts sjukpennings- och pensionsgrundande (utan att man tar in sociala avgifter på dem). Man kan också tänka sig ett system där perioder med stipendiemedel betraktas som överhoppningsbar tid, på samma sätt som studier. Det skulle innebära att man behåller den SGI man hade före stipendieperioden.

Konstnärstipendier är en bärande beståndsdel i infrastrukturen kring den offentliga finansieringen av fri konstproduktion. De ger förutsättningar för konstnärligt risktagande som inte omedelbart måste resultera i något kommersiellt gångbart, vilket, sett ur ett internationellt perspektiv, är unikt. Men som det är nu blir konstnärer som tar emot skattefria stipendier särskilt utsatta när de drabbas av sjukdom, arbetslöshet, ålderdom eller blir föräldrar. Det är, enligt min mening, ovärdigt en modern välfärdsstat, i synnerhet när sex av åtta riksdagspartier påstår sig vilja ha ett socialförsäkringssystem som ger trygghet även åt konstnärer. ●

GESTALTAREN OSCAR GUERMOUCHE

VERK

OSCAR GUERMOUCHE
You Made Me, 2016.
Plywood, slamfärg, glas, ljus, ljud.
Storlek ca 500 kvm.

You Made Me Var? Slottskogen När? 18 oktober – 30 november 2016 På uppdrag av: ICIA – Institute for Contemporary Ideas and Art

Du går ner mot Lilla dammen i Slottskogen i Göteborg en mörk dag i november och ser ett högt plank uppspikat runt ett hus. Följ planket men du kommer inte att hitta en ingång. Backa och du ser ett varmt ljus komma från springorna i ett igenspikat fönster. Inifrån kommer olika ljud som påminner dig om den där filmen om krigaren Rambo. Vem är det som har barrikaderat sig och varför?

Förra hösten fick Oscar Guermouche en förfrågan om att göra ett tillfälligt offentligt verk inom ramarna för ICIA:s egna projekt kallat *Lagens estetik*.

– Jag fick tolka rubriken och helt fritt välja plats och uttryck i diskussion med curatören Anna van der Vliet.

Han tog fram ritningar och skötte

själv ansökningar om bygglov, polistillstånd och finansiering. Projektet hade från början noll kronor i budget.

– Jag satsade högt och sökte pengar utifrån det jag ville göra, och det gick vägen. Min arbetstid hade jag betald från Konstnärsnämnden, eftersom jag fått ett arbetsstipendium därifrån, men vi fick projektstöd från Göteborgs stad och Västra Götalandsregionen.

Om uppdraget

You Made Me visades 18 oktober–30 november 2016 vid Lilla dammen i Slottskogen, Göteborg. Producerat av ICIA, curator: Anna van der Vliet med stöd från Konstnärsnämnden, Göteborgs Stad och Västra Götalandsregionen. Totalt produktionsbudget: ca 500 000 kr.

You Made Me är en vidareutveckling och del av Oscars Guermouches fleråriga arbete som han kallar *Beredskapens estetik*. Där undersöker han strategier och metoder för försvar och överlevnad. Frågan om vem som barrikaderat sig inne i huset belyser hotbilder och hur de tecknas av olika grupper i samhället. **Vad händer när din konst visas på en offentlig plats?**

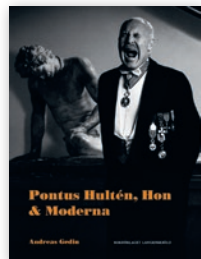
– Det blir en mer utvidgad diskussion än det interna samtalet i konstvärlden, på gott och ont. Jag får andra perspektiv på mitt eget arbete. I det här fallet anpassade jag verkets inneboende kronologi, alltså vad man som besökare ser först i verket, för någon som inte är så van vid konst.

Oscar Carlson

LÄSTIPS KONSTIKONER SOM GÅTT SIN EGEN VÄG

PONTUS HULTÉN, HON & MODERNA

Av Andreas Gedin
FÖRLAG: LANGEN-
SKIÖLDS, 2016
50 år efter suc-
cés-kandalen *Hon, en
katedral* på Moderna
Museet kommer den
första boken som

tecknar ett porträtt
över den ansvarige,
museimannen Pon-
tus Hultén. Frågan
är om hans stora
konstgärning kan
väga upp försälj-
ningen av de falska
brilloboxarna?

INGEGERD RÅMAN

Av Lena From
FÖRLAG: LANGEN-
SKIÖLDS, 2016
Den reviderade
nyutgåvan av
Ingegerd Råmans
biografi kommer
läggligt. Bara det

senaste året har hon
skapat en kollektion
för Ikea, utsmycket
Liljevalchs och ställt
ut sitt hantverkskap
på Nationalmuse-
um. Vi ser någon
som alltid gått sin
egen väg, utifrån sin
egen vardag.

KONST PÅ WEBBEN

**3 appar du
absolut inte
klarar dig utan
(eller?)**

Artforums Artguide

Med listningar
av utställning-
ar, mässor och
biennaler i över
500 städer är
Artforums Art-
guide den mest
lämpliga till hands
för dig som reser
med den globala
konstcirkusen.

Artsy

Vid dina finger-
toppar finns här
både möjlighet
att snabbt scrolla
igenom livslånga
konstnärsskap
och klicka hem
verk i miljondol-
larklassen. Så
smidigt!

Artstack

Som pinterest
fast för samtids-
konsten har den
här appen kallats.
Äntligen kan jag
göra en mood-
board för hur jag
ska dekorera min
älskatskorridor och
filterbubbla.

FOTO: PER ENGLUND

IDÉN LAMPAN FUNGHI

»Magin i urskogen där tikkan
växte har tolkats i en fossiliserad
aluminiumsvamp. Avgjutningen
är monterad på iridiscerande
akryl i form av ett tvärsnitt ur
björkens stam.«

**Kristoffer Sundin om lampan han har
formgett tillsammans med Anders Jandér.**

FOTO: MATTIAS AHLM/SVERIGES RADIO

**”Den tydliga
trenden nu är
dock att kulturen
fått som uppgift
att laga det sam-
hälle som håller
på att falla isär.”**

Stina Oscarsson om konsten och
politiken i DN debatt (18 oktober 2016)

KONST I EXPERIMENT- LABORATORIUM

Lokalen för nya konst-
hallen Accelerator på
Stockholms univer-
sitet är Manne Sieg-
bahn-laboratoriet, en
före detta accelerator
för experiment inom
atom- och molekyfysik,
1700 kvm med en
takhöjd på sju meter.
Konsthallen öppnar
under 2017 och är
ett samarbete mellan
Magasin III och Stock-
holms universitet.

FOTO:HELLE AMBRÉN

FORSKAREN ANNA LUNDH

Anna Lundh under en performance på
Moderna Museet, Malmö under Moderna-
utställningen *Society Acts*, 2014

FOTO: NILS SVENSK

Dåtida visioner avslöjar samtiden

Konstnären Anna Lundh är doktorand i programmet Konst, teknik och design, ett samarbete mellan KTH och Konstfack.

Huvudtemat för Anna Lundhs forskning är förhållandet mellan människa och teknologi. Med sin konst, som inkluderar bland annat video och performance, försöker hon ”avslöja samtiden” genom att använda sig av dåtida visioner för att blicka in i nutiden. Ett exempel är projektet *Visions of the Now*, en sorts omtagning av en festival och kongress om nuet, konst och teknologi som ägde rum 1966 på Teknorama i Stockholm. Den var initierad av Fylkingens ordförande Knut Wiggen och inkluderade både teoretiker och konstnärer, till exempel Alvin Lucier och Nam June Paik.

– De visste inte så mycket om hur datatekniken skulle påverka oss. 50 år senare är det intressant att ställa samma frågor, nu när vi är mitt i det

som då kallades ”den nya teknologin”, säger Anna Lundh. Hon arbetar nu med en publikation om projektet, som snart kommer ut på Sternberg Press.

Vad innebär en doktorandanställning för dig?

– Det innebär en trygghet och en ny frihet att kunna arbeta mer långsiktigt och djupgående.

Forskande konstnärer åtnjuter möjligheter som vetenskapen ej tillåter, att ta ett kliv från den strikt empiriska forskningen. Som doktorand på KTH kunde Anna Lundh till exempel delta i International Conference on Time Perspective, som hölls i Köpenhamn i augusti i år.

– Jag träffade forskare inom ”tidsperspektivforskning” som inte visste att det de höll på med var så nära besläktat

med en konstnärlig praktik. En av dem är nu involverad i ett av mina projekt som också handlar om tid och hur tid ser ut visuellt, inuti våra medvetanden. **Känner du särskilda förväntningar på dig som forskande konstnär?**

– Att jag ska utmana mitt sätt att arbeta och helst förvåna mig själv, vilket ju är svårt...

Anna Lundh är i ett tidigt skede av sin forskning och hon undviker att tänka för mycket på pressen inför avhandlingen. En skriftlig del krävs, men även verk kan ingå, vilket Anna ser fram emot då hon vill hävda konstens rätt att vara kunskap.

– Att generera kunskap genom praktik är ju en viktig aspekt av konstnärlig forskning och jag ser det som en växelverkan mellan självreflektion, analys och praktik. Jag vill inte navelskåda i fem år, förhoppningen är att forskningen också ska leda till helt nya spår och gestaltningar.

Oscar Carlson

Förslag för mer trygghet åt konstnärer

Nu ligger konstnärersförbundens gemensamma trygghetsrapport på socialförsäkringsministrarnas bord.

I inledningen till rapporten skriver förbunden: "Konstnärer skall inte ha några särskilda förmåner eller privilegier. Men det är rimligt att de ges en likvärdig social trygghet med alla andra." Rapporten är en granskning av förslagen i den stora Socialförsäkringsutredningen som kom 2015, med konkreta tilläggsförslag som kan stärka villkoren för bild- och formkonstnärer. Bland annat föreslås att statliga stipendier ska vara sjukpenning- och pensionsgrundande och att det bör skapas allianser för konstnärer, liknande teateralliansen.

Under hösten har rapporten presenterats för både socialförsäkringsministern Annika Strandhäll och riksdagspartierna. Nu inväntar förbunden respons från Socialdepartementet.

– Ministern höll med om vår verk-

Om rapporten

"Trygghetsutredningen. Likvärdig social och ekonomisk trygghet för konstnärer, konsthantverkare, industriformgivare, fotografer, illustratörer och grafiska formgivare" har skrivits av författaren och tidigare KLYS-ordföranden

Mats Söderlund på uppdrag av Konstnärernas Riksorganisation (KRO), Sveriges Konsthantverkare och Industriformgivare (KIF), Svenska Fotografers Förbund (SFF) och Svenska Tecknare (ST).

Rapporten har presenterats för socialförsäkringsminister Annika Strandhäll.

FOTO: KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

lighetsbeskrivning och medgav att trygghetssystemen inte är anpassade för konstnärer, säger KRO/KIF:s riksdagsordförande Katarina Jönsson Norling efter mötet med Annika Strandhäll.

En av rapportens slutsatser är att de förbättringar för egenföretagare som föreslås i Socialförsäkringsutredningen inte löser situationen för bild- och formkonstnärer. Ett exempel är förslaget att det inte skall ställas krav på inkomstens, eller arbetets, varaktighet när SGI (sjukpenninggrundande inkomst) beräknas. Men förändringen föreslås endast gälla anställda och aktiebolag, och inte enskilda näringsidkare, den företagsform som är vanligast bland konstnärer. Under mötet med förbunden öppnade Annika Strandhäll upp för att se över förslaget.

– Hon lovade att gå tillbaka och analysera de överväganden som gjorts, säger Katarina Jönsson Norling.

Den parlamentariskt tillsatta socialförsäkringsutredningen har framhållit att man inte vill ha särlösningar för olika yrkesgrupper. Samtidigt slog ministern fast under mötet att SGI:n och föräldrapenningens storlek inte ska bero på handläggarens kunskap om ett specifikt arbetsmarknadsområde när ett ärende utreds hos Försäkringskassan. Grundläggande är att alla ska få samma bedömning, också konstnärer.

– Hon var därför inte helt främmande för möjligheten att skapa en enhet, typ Försäkringskassan Kultur, med specialkompetens om kulturskapares

arbetsituation, säger Katarina Jönsson Norling. Annika Strandhäll har avböjt medverkan i KONSTNÄREN innan hennes departement har svarat

Tre grundläggande förändringar

för att ge konstnärer en någorlunda likvärdig social trygghet:

1. Anpassa förhållandet mellan skatteregler och socialförsäkrings-system så att det fungerar för konstnärliga näringsidkare.

2. Gör stipendier sjukpenning- och a-kassegrundande.

3. Skapa bild- och formallianser.

konstnärersförbunden. Katarina Jönsson Norling vågar inte mer än att vara försiktigt optimistisk till hur förslagen i rapporten ska tas emot.

– Känslan kvarstår – att det saknas politiskt stöd för speciallösningar för konstnärer. Men som följd av rapporten har Miljöpartiet lagt en motion om att alla stipendier ska vara pensionsgrundande, så kanske går det att få till förändringar i stipendiesystemet? När vi träffade riksdagspartierna lyfte flera representanter att regelförenklingar för aktiebolag, både sådana som redan genomförts och sådana som är på gång, borde få fler kulturskapare att välja den företagsformen.

Sofia Curman

TRE FRÅGOR MATS STJERNSTEDT

Curator för den Nordiska paviljongen under vårens Venedigbiennial och blivande konsthallschef på Malmö Konsthall.

Vilka tankar har du kring ditt kommande chefskap på Malmö Konsthall?

– Det är spännande att byta stad, och att få börja arbetet på en fin och ärevärdig institution. Det var i Malmö det gick upp för mig, för cirka 20 år sedan, att det var

en möjlighet att arbeta med utställningar och konstnärer. På sätt och vis är det som att cirkeln sluts, samtidigt som allting ligger öppet. Första utställare blir italienska Rosa Barba i februari.

Du har varit chef på Kunstnernes Hus i Oslo i sex år, vad har varit mest lyckat där?

– Institutionen har vaknat till liv, och den potential att vara en innehållsrik mötesplats för kulturintresserade från flera fält har infriats. Vi slog besöksrekord 2015 och det känns fortfarande som att det är på väg uppåt. I utställningsprogrammet har

"Det är orättvist att jämföra Venedig med vilken annan stad i världen som helst."

Mats Stjernstedt

vi lagt vikt på vilken central institution Kunstnernes Hus varit i Norge historiskt sett, för att möta det med vad samtiden erbjuder.

Var ser du mest fram emot att tillbringa våren, i Malmö eller Venedig?

– Det är orättvist att jämföra Venedig med vilken annan stad i världen som helst, och att bli tillfrågad om att curatera den Nordiska paviljongen är naturligtvis ett stort äventyr. Men jag ser nu verkligen fram emot att bosätta mig i Malmö och verka där.

Oscar Carlson

FOTO: ÅSA LUNDRÉN/MODERNA MUSEET

Förmodligen den bästa akrylfärgen i världen!

Finns på följande specialbutiker:

Arthouse Karlstad, Hööksgatan 20, 652 29 Karlstad, website: www.arthousekarlstad.se/Drewex AB, Slussgatan 10 B, 211 30 Malmö, website: www.drewex.se/Gredelin Konstnaershandel AB, Hospitalsgatan 16, 60227 Norrköping, website: www.gredelin.se/Hammarö Ramverkstad, Västra Takene 224, 66 391 Hammarö, website www.hammaroram.se/Konstnarernas Centralkop, Fiskargatan 1, 116 20 Stockholm, website: www.konstnarernas.se/Masters, S:t. Paulsgatan 14, 11846 Stockholm, phone: 0046-8-642 78 74/Matton Stockholm, Luntmakargatan 66, 10369 Stockholm, Matton Göteborg, Första Långgatan 26, Göteborg, Matton Malmö Stora Nygatan 24, Malmö, website: www.mattonbutiken.se/Nyborg Jägare AB, S:t Andreas väg 53, SE 263 57 Haganås, phone: 0046 704926007/

GOLDEN
ARTIST COLORS®

”Konstnärer som grupp har en bred kompetens”

Arbetsförmedlingen Kultur Medias chef **Stefan Popovic** om bild- och formkonstnärernas arbetsmarknad.

Hur jobbar Arbetsförmedlingen Kultur Media med bild- och formkonstnärer? Vilka typer av jobb förmedlas?

– Vi jobbar generellt brett med kulturarbetare, och i synnerhet med bild- och formkonstnärer för att deras arbetsmarknad präglas av väldigt få anställningar, utan det rör sig i mångt och mycket om andra typer av uppdrag, till exempel offentliga gestaltungsuppdrag. Vår uppgift handlar då mycket om att vara en rådgivare; var någonstans kan finnas uppdrag att söka? Vi jobbar också med att synliggöra konstnärers kompetens för olika delar av arbetsmarknaden och möjliggöra möten mellan konstnär och uppdragsgivare.

Hur gör ni det?

Ett bra exempel är våra portfoliovisningar där konstnärer får träffa potentiella uppdragsgivare. Det senaste året har vi samarbetat med landshövdingar runt om i landet, där det lokala näringslivet bjudits in och så får konstnären göra en pitch och försöka väcka ett intresse.

Hur följs portfoliovisningarna upp?

– Det är lång ledtid från en portfoliovisning till ett konkret uppdrag. Vi ser resultat, men jag har inga exakta siffror på hur många som fått uppdrag.

Man pratar ofta om konstnärers kompetens och att den skulle kunna vara attraktiv på många olika delar av arbetsmarknaden. Vad menar man när man pratar om konstnärlig kompetens?

– Konstnärer som grupp har en bred och generell kompetens som gör dem gångbara inom många yrkesområden, till exempel inom skolan eller vården. Vi har också haft projekt där vi marknadsför konstnärers kompetens att processleda och jobba med grupp- och teamutveckling inom näringslivet.

Det har man ju pratat väldigt mycket om – att konstnärers kompetens kan vara användbar för näringslivet. Tycker du att era projekt har gett någonting?

– Vi vet att det har varit lyckade försök, men den önskvärda effekten, att man från näringslivet hör av sig till oss

och till exempel söker en konstnär som ska processleda en ledningsgrupp har vi inte sett än.

Hur många konstnärer får jobb genom AF Kultur Media?

– Det är ingen statistik vi har, tyvärr. Vi följer inte specifika yrkeskategorier på det sättet.

Hur vet ni då om ni gör ett bra jobb?

– Vårt arbete kan leda till jobb på olika sätt. Allt går inte att beskriva med termen ”har fått jobb genom AF”. Vi tittar på omsättning nedbrutet per kontor, men inte specifikt på hur det ser ut för bild- och formkonstnärer jämfört med exempelvis journalister.

Men ni tittar väl i alla fall på vilka typer av jobb förmedlas?

– Huvuddelen av konstnärerna hittar sin försörjning utanför kulturområdet. Vår senaste undersökning visar att bild- och formkonstnärer har jobbat inom hela 171 olika yrken. Och att de i genomsnitt har haft 2,2 olika jobb under ett år.

Er prognos för 2016 pekar på att

sysselsättningen i företagen inom bild och form ska öka. Varför tror ni det?

– Det har att göra med att bostadsbyggandet står inför stark expansion, och i kölvattnet av det kan man förvänta sig en ökad efterfrågan på konstnärliga tjänster. Men det är ingen jättesvängning. Sett över tid är vår prognos ganska konstant för kulturområdet.

Hur kommer det sig att AF Kultur Medias utbildningsverksamhet är så liten idag?

– Antalet kurser har gått upp och ner genom åren, det beror på vilken arbetsmarknadspolitik som bedrivs. Vi har fortfarande arbetsmarknadsutbildningar, nyligen inom bland annat offentlig upphandling, marknadsföring och projektledning, och just nu har vi kurser i digital bildproduktion och studiofotografering. Det där är någonting som vi tillsammans med branschen tittar på – vilken kompetens efterfrågas? Ser vi att en utbildningsinsats kan göra våra arbetssökande mer attraktiva för arbetsgivare, då ser vi till att upphandla den.

AF Kultur Media har de senaste åren haft flera projekt som syftar till att få ut nyanlända kulturarbetare i arbetslivet. KRO/KIF är bland annat med och driver ett projekt som heter *Konsten att delta*, som syftar till att nyanlända konstnärer ska knyta kontakter med etablerade konstnärer i Sverige och på så sätt hitta vägar in i svenskt konstliv. Där är ni

Arbetsförmedlingen Kultur Media

- Arbetsförmedlingen Kultur Media har drygt 100 anställda. Verksamheten utgår från Stockholm, Göteborg och Malmö men är rikstäckande.
- Varje handläggare på AF Kultur Media handlägger mellan 120 och 200 arbetssökande kulturarbetare,
- Ca 800 bildkonstnärer är inskrivna. Räkner man även formområdet där designers, arkitekter och inredningsdesigners ingår är det ungefär 2000.

Stefan Popovic är chef för marknadsområdet Nationell service där Kultur Media ingår.
FOTO: HILLEVI ÄRLSJÖ GILLGREN

med och ska identifiera dessa nyanlända kulturarbetare, men det går trögt att få fram deltagare. Samma sak i era egna projekt. Här i Stockholm har ni bara hittat en handfull nyanlända kulturarbetare. Kan du förklara varför det ser ut så?

– De nyanlända som kommer till Arbetsförmedlingen kommer in på AF Etablerings lokalkontor och där kan de inte söka jobb som konstnär, regissör eller journalist eller vad man nu är, det kan du bara göra om du tillhör AF Kultur Media, och vi är inte inne i etableringsuppdraget. Men vi har en rådgivande funktion och är med och stöttar etableringskontoren när en nyanländ arbetssökande identifierats som kulturarbetare, även om vi inte kan ta över ansvaret för personen.

Men om ni ska kunna vara rådgivare är det ju viktigt att handläggaren på etableringskontoret plockar upp telefonen och låter er veta att nu sitter en konstnär här. Det kan ju inte ske i så hög grad om ni bara känner till en handfull nyanlända kulturarbetare?

– Det sker, men jag vet inte exakt i vilken utsträckning. Men ja, det är meningen att det ska gå till så.

I Norrköping har jag förstått att det funkar bra, för att en handläggare har kommit från AF Kultur Media till AF Etablering, och han har på egen hand identifierat många fler kulturarbetare bland nyanlända än vad man lyckats göra i andra delar av landet. Det kan väl inte vara så att just till Norrköping har det kommit fler kulturarbetare än till exempelvis Stockholm?

– Det här är ett område där vi ser att vi har mer att göra och vi håller just nu på att kartlägga hur vi ska kunna organisera oss så att det ska fungera bättre. Vi är också övertygade att det bland alla dem som kommit till Sverige de senaste åren finns många kulturarbetare. De bör erbjudas samma möjlighet till information om arbetsmarknaden som alla andra.

Sofia Curman

TEXT SOFIA CURMAN
FOTO MARGARETA BLOOM SANDEBÄCK

Beth Laurin

Hon har varit kritikernas favorit sedan debututställningen på 70-talet – ändå säger hon att hon har sålt få verk. KONSTNÄREN har träffat en av landets mest hyllade skulptörer och pratat om hårt arbete, drivkraft och att bli misstagen för att vara en manlig konstnär.

På den största väggen i Beth Laurins lilla arbetsrum med utsikt över Riddarfjärden hänger ett vitt lakan uppspänt, uppenbart med enda uppgift att dölja det som hänger där under. Beth Laurin säger att jag inte ska ta hemlighetsmakeriet personligt.

– Jag visar aldrig något som är på gång, för någon. Det känns som att det då blir besudlat av andras blickar. Jag har ett spår nu, men jag kommer ändå inte till. Ett spår är alltid något. Ibland har jag inte ens det, och då känns det som att jag aldrig kommer att göra någonting mer.

Jag kommer på mig själv att bli glad över att hon fortfarande är verksam. Hon fyllde 81 i år. Jag frågar om detta med initialsvärigheter inte har blivit enklare att hantera med åren.

– Jag så gammal i gamet nu så jag tycker nog att jag borde vara lite kaxigare. Men det finns så mycket skräck i den här processen, fortfarande. En rädsla att misslyckas. En av mina favoritförfattare är Samuel Beckett, han har sagt att misslyckandet är nödvändigt, annars kan man inte lyckas.

Det är ju nästan ett axiom. Men ändå är det så vidrigt när jag gör någonting som jag tycker är äckligt och fult, jag är alltid livrädd för det.

Det är lustigt, för något jag alltid återkommer till när jag tittar på dina verk är att där finns sådant mod, alltså konstnärligt mod.

– Ja, det kan jag hålla med om... När jag först började undervisa på Konstfack i början på 80-talet, var det en elev som sa att hon tyckte att jag var så intressant för att jag både var rädd och modig på samma gång. Hon hade rätt i det!

Hon tar emot mig i sin lägenhet som är både bostad och ateljé. Det är några år sedan hon hade en ateljé att gå till. Hon skulle vilja ha det för att få mer space, men tycker samtidigt att det är bra att nu på gamla dagar vara sambo med jobbet. Hon har bläddrat i tidigare nummer av Konstnären och pratar om de porträtterade konstnärernas ateljéer, jämför med sitt lilla arbetsrum. Jag tänker att hon är hemmablind. Överallt – på väggarna, i fönsternischer, på bordet, finns verk och skisser och ▶

► fotografier av verk som kan betraktas som närmast ikoniska. De äldsta är från hennes första år på Mejan, 1967, men känns märkligt samtida. Det är ofta svårt, tycker jag, när jag tittar på Beth Laurins produktion, att avgöra vilket verk som är nytt och vilket som skapades för 40 år sedan. Jag berättar om en radiointervju jag nyss hört med Lena Andersson och Dan Wolgers där de menade att en bra konstnär står stilla på samma punkt, kanske ett helt liv, för det finns så mycket på den punkten att gräva ur att det saknas anledning att "gå vidare".

– Ja, det är intressant för en själv när man upptäcker att man kommer tillbaka till något hela tiden. I mitt fall återkommer jag till utträngande, utsprängande, mjukt mot hårt, "de polära motsatsernas dynamiska enhet" i olika former. Det ska sprängas, och det ska trängas, sprängas och trängas... frigöras...

Innan vi skulle ses frågade jag om det finns någon text om henne som hon skulle vilja att jag läser innan vårt ►

"Det ska sprängas, och det ska trängas, sprängas och trängas... frigöras..."

Till vänster: Från en av salarna i utställningen på Konstakademien 2009. Nedan: *Del I, rosa*, på Nybroplan, 1979.

FOTO: ÅSA LUNDÉN

”Jag är en sådan där konstnär som har fått många och otroligt fina recensioner, men som har sålt lite.”

FOTO: BETH LAURIN

► första möte. På posten kom ett tjockt kuvert med kopior av 36 recensioner. Det finns så mycket mer, sa hon på telefon.

– Jag är en sådan där konstnär som har fått många och otroligt fina recensioner, men som har sålt lite.

Hon har strukit under en av rubrikerna: ”Konstnär som inte gärna går i ledband”. I marginalen har hon antecknat: ”Yes!”.

Jag läste alla recensionerna du skickade i ett svep, det var så intressant. Dels för att det blir uppenbart hur enormt konstkritiken har förändrats. Men det som framför allt slår mig är förskjutningen i hur man uppfattar ditt konstnärskap. I recensionerna av din otroligt omskrivna och hyllade debututställning 1974 är det få som kopplar dina verk till feminism, en kvinnlig erfarenhet, till kroppen. Du lyfte till exempel väldigt tidigt in det kvinnliga könet som motiv i dina teckningar. Den rosa färgen, som symbol för kropp, hud, kött har funnits sedan du gick på Mejlan. Men inget av detta dryftas med ett ord i artiklarna. Senare, i samband med din stora retrospektiva utställning på Konstakademien 2009, beskrevs du som en pionjär inom feministisk

konst, och som en föregångare inom kroppskonst.

– Då, på min första utställning 1974, trodde många att det var en man som hade gjort mina verk, de läste mitt namn som Berth Laurin. För att mitt arbete var så jävla bra utfört. Verken hade finish och det var dessutom tydligt att konstnären hade tänkt intellektuella tankar. Det stod till och med Berth i tidningen vid något tillfälle.

Det är ju inte klokt. Vad tyckte du om det?

– Ja, vad tyckte jag om att de trodde att det var manskunst... Skratta eller gråta? Då fanns det, underligt nog, något som kallades kvinnokonst som jag ändå inte ville förknippas med.

Vilka kriterier? Vad var kvinnokonst?

– Det var väl just att det inte var så mycket intellektuella tankar och inte så mycket finish.

Beth Laurin föddes i Stockholm 1935. Mamman var engelsk pianist, pappan civilingenjör. I texten ”Om mig” i hennes bok från 2009, beskriver Beth Laurin en kritiserande och hård pappa (på ytan), medan mamman var mjuk och varm, stöttande och berömmande. Hon skriver: ”Mitt stora intresse för att i min konst skildra hur ytterligheter

FOTO: ARNE OGENBORG

tangerar varandra och ’de polära motsatsernas dynamiska enhet’ tänker jag kan ha med min uppväxt att göra”.

När hon var 18 år kom hon in på Konstfack. Efter examen fick hon jobb som designer hos Sigvard Bernadotte. Hon blev kvar i två år, tills hon fick sitt första barn. Ett par år senare fick hon ett till. Men efter fyra år hemma med barnen började det, som hon säger, pocka på.

– Jag var nyskild, och då skulle jag förverkliga mig som det heter. Men det fanns ett val: design eller den fria konsten? Jag har tänkt så många gånger, i och med att jag haft det så dåligt ekonomiskt, att hade jag valt design hade jag varit rik, jag kunde haft ett eget designkontor, ”Laurin design”, med anställda och hela köret. Men jag valde konsten. Och det kan jag inte förklara.

Beth Laurin antogs till Konsthögskolan i Stockholm 1967, med professorer som Asmund Arle och Arne Jones i skulptur, Ulf Linde i teori. Hon säger att ”det var tider det att gå på Mejlan” och beskriver ett konstliv med hätska debatter mellan progressivt vänsterfolk och elitister. På skolan hölls stormiga stormöten inför nästintill varenda ►

FOTO: BETH LAURIN

Beth Laurin mellan sina verk *Trycket ska minska* och *Jag lyfter*, 1975.

VERK

En av skulpturerna i *Vad händer med Terrassen?*, Kulturhusets Terrass, Stockholm, 1978.

Till vänster: I fönsternischen hemma hos Beth Laurin. Nedan: Anslagstavlan i arbetsrummet.

VERK
Jag slutade spela piano, 2009.

VERK
Del nr 1 av Tillstånd VI, 1971.

- ▶ gästföreläsning. Politiskt engagerad var hon och gick både på stormötena och jobbade i ateljén.
 - Man fick nästan dåligt samvete av att stå och jobba i ateljén. Jag jobbade som fan på dagarna för att jag skulle hem till barnen. Jag fick ett förskott på arvet från pappa, 400 kr i månaden, för att ha råd med barnflicka, det fanns ju inga dagis då. Jag tog tillvara på tiden något så vansinnigt, hade inte tid att såsa omkring. Jag brukade alltid prata om det där senare när jag undervisade, för jag märkte att det peppade de kvinnliga eleverna att jag hade orkat, att det gick.
- Hur togs du emot av de andra studenterna på Mejan?**
 - Det här är en typisk historia som jag berättat vid flera tillfällen: Jag skulle gå från ett hus till ett

annat där på Skeppsholmen, och hade en massa plankor under armen. Och så var det en kille som skulle gå samma väg. Och så var det en plankor som jag inte fick med mig, så jag frågade om han kunde ta den. "Det klarar du nog jävligt bra själv", sa han, och så gick han. De visste inte hur de skulle förhålla sig till mig, killarna. Därför att jag var så jävla duktig. Ensamstående med två små barn, duktig tekniskt - jag byggde formar, svetsade armeringar, ja jag gjorde allting själv - och så var jag snygg...

Vi bläddrar i hennes mäktiga, egenformgivna bok med ett urval verk från 1955 till 2008, som gavs ut i samband med den stora retrospektiva utställningen på Konstakademien 2009. Vi uppehåller oss vid en stor skulpturinstallation på ▶

Tömning av ateljén 1979. Här lastas skulpturer på ett flak för att köras iväg och slängas.

FOTO: BETH LAURIN

► Kulturhuset i Stockholm 1978. Hon föreslog för dem att hon kunde göra något på husets outnyttjade takterrass, hon hade gått igång på denna märkliga ickeplats, öde så när som på ett gäng indiskreta övervakningskameror på betongmurarna, galler och ogräs som sprängde upp mellan betongplattorna. På bilderna tränger former, skiftande från grått till rosa mot rött, ur sprickor i betongen, som mjuka kroppsdelar som trotsar det grå och hårda de växer ur. Hon säger att det är det mest uttalat politiska verk hon någonsin gjort. Det kom till av ren ilska, över det ojämlika samhället, över, som hon skrev i det medföljande uppropet: ”den allt starkare militära, polisiära och administrativa makten”.

Hur ser du tillbaka på den unga konstnär du var då, i slutet av 70-talet?

– Vet du, det första som slår mig är ...chock, ja det är rätt ord, över att jag klarade av att göra allt det där. Alla skulpturer på Kulturhusets terrass gjorde jag helt själv, från början till slut. Armeringarna, leran, gjutning, laminera i plasten i formarna, foga ihop, måla. Jag jobbade i ateljén hela dagarna. Sedan hem till barnen, såg till att de fick mat, och så beredskapsarbete hemma på kvällarna, sådant man fick av Arbetsförmedlingen. Jag sydde mjukdjur till utvecklingsstörda barn. Jag förstår inte att jag orkade.

Fick du bra betalt för Kulturhusprojektet?

– Neej, jag fick väl inget betalt, från någon.

Men hur överlevde du, hur försörjde du dig själv och barnen?

– Som tur var hade jag underhåll från barnens pappa och periodvis var beredskapsarbeten räddningen. Jag minns hur det var: å gud nu har jag bara några tusen kronor kvar. Det var ett jäkla hankande. Och ändå hade jag råd att ha ateljé – jag fattar inte det.

Jag har fastnat för något i en recension, som omskrivs som "härdsmltan 15 november 1979". Jag förstår det som någon slags kris – relaterad till både det konstnärliga arbetet och ditt privatliv. Vad var det som hände?

– Det måste syfta på det som jag också visade bilder av på Konstakademien; när jag fick för mig att jag skulle säga upp ateljén, kasta allting, alla verk och för alltid sluta vara konstnär.

Hon visar bilderna som finns i boken. På ett bilflak lastas skulpturer som om det vore sopor. Jag har sett bilderna förut, minns jag nu, men trodde, eller valde att tro, att de dokumenterade en transport till en utställning, eller från en ateljé till en annan.

Det är så drastiskt. Vad fick dig att göra så?

– Det fanns tre orsaker. Två av dem är så privata att jag inte vill prata om dem. Den tredje kan jag

prata om. Tv skulle komma till min ateljé och filma ett reportage och det skulle visas i Rapport. Jag hade medverkat i en skrift från Arbetsmarknadsstyrelsen om konstnärers ekonomiska situation, min text handlade om konstnärers ekonomiska situation, att vi alltid tycks komma i andra hand och det där hade Rapport fastnat för. I dagar höll jag på som man gör när någon ska komma till ateljén, tog bort sådant jag inte ville visa och tog fram sådant som skulle få visas i tv. Men så ringde de en halvtimme innan och sa att de inte skulle komma, för någonting annat hade kommit emellan. Det blev ju så ironiskt det hela – Rapport bevisade själva tesen som de hade tänkt skildra: Att något annat alltid kommer före konsten. På något sätt blev det droppen som fick allt att rinna över.

Så du förstörde allt?

– Det var som en psykos. Efteråt gick jag och köpte gott rött vin och oxfile och så gick jag hem till mina barn och min dåvarande kille och sa att idag har vi något att fira: ”Er mamma är inte konstnär längre, jag har kastat allt.” Det var så elakt att det inte är klokt.

Men jag fuskade lite för jag fotodokumenterade hela aktionen. Varför gjorde jag det? Som tur är, kan man säga, behöll jag de platta verken som låg i hurtslådor.

Slutade du verkligen att göra konst?

– Ja, jag jobbade som sjukvårdsbiträde i långvården.

Men så pockade det återigen på, efter ungefär två år. För första gången i sitt liv fick hon sparat ihop lite semesterersättning och för de pengarna reste hon till New York. Efter hemkonsten gjorde hon plötsligt ett verk. En teckning av en yxa som hugger av ett rött sidenband. Åren som följde var produktiva, och fulla av upptäckter. Beth Laurin gjorde förutom skulptur och teckning, verk som var text, ljud- och filmbaserade. På Beth Laurins stora retrospektiva utställning på Konstakademien 2009 framträdde bredden i hennes konstnärskap för mig. Jag säger att det var då jag och många i min, något yngre, generation upptäckte henne. Plötsligt säger hon att hon kunde göra den där utställningen för att hon vann på lotteri. Jag hör först ”som att vinna på lotteri”.

Vad menar du?

– 2005 vann jag på lotteri. Det är bra om det kommer med, jag skulle själv undra hur en sådan som jag annars hade haft råd med den utställningen. Man ansöker ju om att få ställa ut på Konstakademien och blir man antagen betalar man allt själv – hyra, trycksaker, teknik, frakter, rubbet. Det kostade skjortan ska jag säga dig! Bara boken kostade flera hundra tusen att göra.

Och sedan då, när utställning och lotterivinst var slut?

– Ja, efter utställningen, som var en stor succé, hade jag inte råd att ha kvar ateljén så jag måste säga upp den. En bild ur en konstnärsliv! Då visste jag inte att jag sedan, på hösten 2009, skulle få inkomstgaranti, alltså konstnärslön. Lite ironiskt, men det har förändrat mitt liv totalt. Trygghet. Jag var med i sista gänget som fick det innan alliansen tog bort det.

Jag träffar Beth Laurin två gånger för intervjun. Under de veckor som går mellan våra möten maler ordet drivkraft i mig. Vad är det som driver en människa, en ensamstående mamma, att jobba så ofattbart hårt, och inte för pengar, utan för konsten? Vad är det som gör att hon har fortsatt, år efter år, trots att hon har sålt så lite, trots att hon inte fått några riktigt stora uppdrag? Och varför har hon inte fått det förresten, så unisont hyllad som hon har varit i konstvärlden sedan debuten, så regelbundet utställd? Kanske tillhör hon helt enkelt en generation konstnärer som historien ännu inte har hunnit ikapp? Statens konstråd har till exempel talat om för henne att de är medvetna om att hon är underrepresenterad i deras samlingar, på samma sätt som jag hört dem säga om många kvinnor i samma generation.

Trots att du beskriver ditt konstnärsliv som både ansträngande och ganska otacksamt, är det någonting som driver dig att både skapa dessa verk och visa upp dem. Den där drivkraften är både beundransvärd och faktiskt lite skrämmande.

– Det är lustigt när du säger det, för jag har precis hittat något som kan besvara det där om vad drivkraft är som var väldigt intressant att ►

”Rapport bevisade själva tesen som de hade tänkt skildra: Att något annat alltid kommer före konsten.”

FOTO: ÅSA LUNDÉN/MODERNA MUSEET

”Jag har den ju hellre där människor kan se den, i stället för att den ska ligga i ett magasin och dessutom kosta mig pengar.”

VERK

Del 1, 1976. Donerad till Moderna Museet av konstnären 2013.

► upptäcka. Jag har under alla år funderat över vad drivkraften egentligen är.

Hon tar fram en bok, om kreativitet och flow som hon fick redan 1993 av en grupp elever, men inte har velat läsa tidigare.

– Men så mer eller mindre ramlade den ur bokhyllan häromdagen. Hör här vad det står om flow: ”Ett tillstånd av vidgat medvetande, som är så lustfyllt att man ofta inte behöver någon annan belöning för det man gör än att få upprepa upplevelsen”. Jag har skrivit till: ”Men sen vill man också visa upp det man har gjort.” Och det är för att komma vidare.

Jag tänker att hon verkar ha en djup insikt om att hennes konst är viktig, i en större bemärkelse; viktig för världen, och att det är den vetskapen som är hennes egentliga drivkraft. Mellan våra möten är jag på Moderna Museet. I trädgården ligger *Del 1* från 1976, en monumental, svart-grön-marmorad skulptur. Genom åren har den visats flera gånger på offentliga platser. Både i slutet av 70-talet och 80-talet ställdes den ut på Nybroplan – första gången var den ljusmarmorad och kallades förstas ”Korven” i folkmun. Den är fantastiskt vacker på Skeppsholmen. Jag läser på skylten och hajar till. ”Donerad av konstnären”.

Så här gick det till, berättar Beth Laurin. *Del 1* hade åkt in och ut ur ett magasin i decennier. Efter att den varit med i Borås skulpturbiennal 2012 kände hon att hon inte ville gömma undan den mer. Så hon skrev till Moderna Museet och erbjöd dem att köpa verket.

– Jag skrev att priset var 500 000 kronor, eller:

pris efter överenskommelse. De skickade ett vänligt ”nej tack”. Då skrev jag tillbaka ungefär, ja men ni får den väl då. Då fick jag snabbt ett superentusiastiskt ”ja tack, hurra” ungefär.

Jag tycker att det är häftigt att du så säkert visste att din skulptur hör hemma på Moderna Museet att du vågade donera den. Men jag blir också lite upprörd över att du gav bort ditt mest kända verk gratis.

– Ja, men man kan också vara glad att de ville ha den. Jag har den ju hellre där människor kan se den, i stället för att den ska ligga i ett magasin och dessutom kosta mig pengar. Jag har förstått att många gillar den. Men visst är det märkligt att jag inte varit mera efterfrågad för inköp och sådant ...

Varför har det blivit så? Älskad, men ändå inte såld? Hur hade det kunnat bli annorlunda?

– Jag hade önskat ett större mod hos publiken, alltså de som skulle haft en möjlighet att köpa in. Men jag har ju många gånger fått höra att jag är före min tid. En vän – och konstvetare – sa till mig redan för decennier sedan: ”Du blir nog världsberömd efter din död.” Det vore roligare medan jag lever, men det skulle vara bra för mina barn, för då stiger ju värdet på min konst.

Hon lägger till:

– Men det har plötsligt börjat hända väldigt mycket på senare tid. Bara i år har jag varit inbjuden till ett flertal utställningar i Sverige och i utlandet, till intervjuer och sådant. Statens konstråd vill köpa verk av mig och så kommer du och vill göra detta porträtt av mig i KONSTNÄREN! Har tiden börjat komma ifatt? ●

Mer Beth Laurin

Hösten 2017 visar Index i Stockholm en stor utställning med Beth Laurin och publicerar samtidigt en bok om hennes konstnärskap.

SKAPA DIN EGEN WEBBPORTFOLIO

PORTFOLIOBOX

PortfolioBox är en av Sveriges största tjänster för fotografer med 400 000 användare. Vi hjälper kreatörer att skapa sin egen unika hemsida och marknadsföra sig online.

BYGG PÅ EGEN HAND

- ✓ ENKELT ATT KOMMA IGÅNG
- 📍 FÅ DIN EGEN WWW - ADRESS
- 📄 SKAPA / EDITERA ALL TYP AV INNEHÅLL
- 📐 KOMBINERA DESIGN / MALLAR & LAYOUT
- 🛒 SKAPA EN EGEN WEBBSHOP
- ✍️ BÖRJA BLOGGA

VI SKAPAR SIDAN ÅT DIG

- 💬 PERSONLIG SERVICE
- 🔧 VI BYGGER EFTER DINA ÖNSKEMÅL
- 🖨️ UNIK OCH PROFESSIONELL DESIGN
- ☁️ EGEN DOMÄN OCH WEBBHOTELL INGÅR
- 💡 VI LÄR DIG ATT UPPDATERA WEBBSIDAN
- 📞 RING OSS PÅ 0702 57 90 16 SÅ BERÄTTAR VI MER

699 SEK / ÅR

3999 SEK

SKAPA DITT KONTO PÅ WWW.PORTFOLIOBOX.NET/CONSULTING

Gatukonstens U-sväng

Från att ha stämplats som kriminella rullas nu röda mattan ut för gatukonstnärer som ska hjälpa svenska kommuner att placera sig på kulturturismkartan.

TEXT OLLE NIKLASSON

Natten mellan 11 och 12 december 2014 målades två av Berlins mest kända gatukonstverk över med svart färg. Det ena, ett samarbete mellan den italienske muralmålaren Blu och den franske fotokonstnären JR, föreställde två figurer som demaskerade varann. Ett tema direkt knutet till husgavelns läge, i Kreuzberg, precis intill den gamla gränsen mellan öst och väst. Det andra verket, på en gavel intill, och skapat av Blu tillsammans med den tyske curatören och konstvetaren Lutz Henke, föreställde en affärsman handbojad med en kedja mellan sina två guldklockor.

Det var inte fastighetsägarna som hade anlitat någon saneringsfirma för att återställa 1000 kvadratmeter tegelvägg, utan vänner och kollegor till upphovsmännen som utförde arbetet. Sedan de två muralerna uppfördes 2008 hade de inte bara blivit en del av stadsdelen Kreuzberg utan också en kugge i Berlins officiella kulturturism. Som mål för guidade stadspromenader och återbildade på otaliga vykort, broschyrer och bokomslag hade staden vridit motståndet ur händerna på upphovsmännen. Nu slog konstnärerna tillbaka och valde att hellre förstöra sina egna verk än att låta dem bli en del av marknadsföring och gentrifiering.

Gatukonstens roll i gentrifieringsprocessen

är varken ny eller isolerad till Berlin. Göteborgskonstnären Ekta (Daniel Götesson) flyttade till London i mitten på 90-talet, och under tiden som han själv gjorde resan från graffitimålare genom gatukonstens klassiska stadier: klistermärken, affischer, schabloner och muralmaleri, såg han på nära håll dess roll i förvandlingen av stadsdelen Hoxton. När Banksys bilder började dyka upp på väggarna blev det en signal till lokalbefolkningen att det var dags att börja röra på sig. Snart skulle ingen ha råd att bo kvar längre. Och mycket riktigt förvandlades Hoxton från nedgången knegarstadsdel till hipstermecka på bara några år.

Konst och konstnärer har i alla tider gjorts till redskap för att sälja politik, produkter eller processer. Alltid, dock, konst som fått etablissemangets godkänstämpel. Det speciella med gatukonsten är att det handlar om en helt ny nivå av exploatering eftersom konstnärerna, från att ha stämplats som kriminella och föremål för absurda åtal och skadeståndskrav, gjorts till redskap i allt från besöksnäring till en diskussion om social ohälsa.

Ett av många gatukonstprojekt Ekta varit involverad i gällde en polsk förort, och det var inte bara han som på plats insåg att det handlade om att lägga ett lager färg över problem som i grunden handlade om lokalpolitik. Det gjorde också invånarna som tyckte han skulle lämna deras hus i fred.

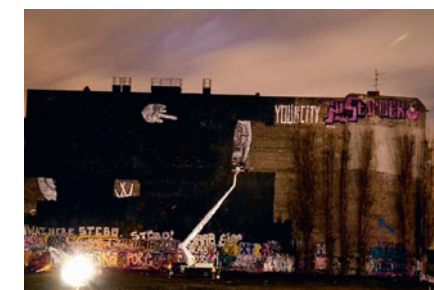

Men exploateringen kan också ske inifrån. I mars i år lät Blu måla över samtliga egna muraler i hemstaden Bologna, en produktion som sträcker sig över 20 år, för att protestera mot att organisatörerna av utställningen *Street Art: Banksy & Co* utan tillåtelse hade avlägsnat några av hans verk från allmänna platser och inkluderat dem i utställningen.

– Det var den enda protest han kunde utföra, säger Mattia Lullini, konstnär från Bologna som nu driver galleriprojektet Nevven i Göteborg.

– Organisatörerna, en bankstött stiftelse, hade en hållhake på honom i och med att verken var olagliga. Det var ren utpressning.

Men där gatukonstens utveckling har pågått länge ute i Europa beskriver Ekta flytten tillbaka till Sverige efter tio år i London som att ha hamnat ▶

Natten mellan 11 och 12 december 2014 lät gatukonstnären Blu måla över sina egna verk, Berlins mest kända gatumålningar, med svart färg.

FOTO: STREET ART BERLIN

FOTO: OLLE NIKLASSON

EKTA:
”Många på scenen idag startade heller inte som gatukonstnärer, utan hoppade på tåget och gick direkt till stora curedade uppdrag.”

► i medeltiden. Fortfarande 2008, samtidigt som Tate Moderns utställning *Street Art* presenterade Blu och sju andra internationella gatukonstnärer, och franska, italienska och spanska städer regelbundet höll gatukonstfestivaler, ville svenska politiker destruera landets enda riktigt kända väggmålning, *Fascinate* i Bromsten.

Graffiti Mariestad, 2010.

När den 35 meter höga spannmåls-silon i Mariestads hamn skulle rivas fick en av stadens gallerister idén att upplåta den till graffiti-målare. Konstnären Carolina Falkholt sattes som projektledare över hundratals målare – från amatörer till gatukonstkändisar.

Den första signalen till att något höll på att hända på svensk mark kom 2010 när Carolina Falkholt anlätades av kommunen för att leda en grupp som målade en siloanläggning i Mariestad innan den revs. Kanske mer noterbart är Ollio/Jonathan Josefssons Kulturstipendium från Göteborgs Stad 2013 där hans ”kreativa placering av tags” nämndes i motiveringen. 2014 fick sedan Carolina Falkholt VG-regionens stora stipendium på 100 000 kr för siloprojektet samtidigt som Sveriges första gatukonstfestival, *Artscape*, hölls i Malmö, följt av Borås *No Limit*. 2015 kunde man gå på graffiti-kurs i Luleå samti-

digt som Ikea dammade av sin konstsatsning, *Art Event*, nu med gatukonstnärer, och 2016 har både Trollhättan och Göteborg stått värdar för varsin festival och fler städer står på kö för att placera sig på kulturkartan.

Yrvaket gick Sverige från nolltolerans till hundra på rekordtid men man hoppade samtidigt över 15 års utveckling, och det syns, menar Ekta.

– Jag tycker urvalet är begränsat och att väldigt mycket verkar handla om teknik och att utsmycka och dekorera det offentliga rummet. Jag skulle gärna se fler verk som inte är så publikfriande och enkla att läsa av. Många på scenen idag startade heller inte som gatukonstnärer, utan hoppade på tåget och gick direkt till stora curedade uppdrag.

Gatukonsten har alltid spretat, men vill man se något gemensamt hos Blu och de andra tidiga utövarna så är det deras rötter i olika aktivist-rörelser. Många betraktar den här gruppen som de enda riktiga gatukonstnärerna, och samtidigt också de sista. Men trots att de vägrar vara en del av den nya gatukonsten är de långt ifrån inaktiva. De syns inte på någon kommunalt arrangerad gatukonstfestival, utan ofta på övergivna platser långt från stadskärnorna. Här hittar man också de som fortfarande säger nej till samarbete med varumärken som Ikea, Nike, Adidas och Coca Cola. Däremot är deras inflytande på gatukonsten idag inte särskilt stort, och när det gäller stödet många uttalade för Blus aktion i Bologna tidigare i år så menar Mattia Lullini att många som protesterade hade varit villiga att betala för att själva få vara med på utställningen.

– Vi har en ny generation utövare som helt saknar ideologisk bakgrund och som struntar i de värderingar som Blu och hans generation representerar. När det gäller scenen som helhet menar Ekta att det intressantaste idag inte är så mycket gatukon-

sten i sig som de nya konstnärskap som utvecklats. Han nämner 108/Guido Bisagni, som målade en av väggarna i Trollhättan, men som nyligen också ställdes ut tillsammans med Jean Arp och Wassily Kandinsky på ett schweiziskt galleri. Nyligen hemkommen från en festival i kalabrisk Altrove berättar Ekta om att han där upplevde frihet att utveckla och undersöka, långt från de svenska gatukonstfestivalernas många gånger kitschiga måleri. Bland andra intressanta projekt

FOTO: OLLE NIKLASSON

MATTIA LULLINI:
”Organisatorerna hade en hållhake på honom i och med att verken var olagliga. Det var ren utpressning.”

sten i sig som de nya konstnärskap som utvecklats. Han nämner 108/Guido Bisagni, som målade en av väggarna i Trollhättan, men som nyligen också ställdes ut tillsammans med Jean Arp och Wassily Kandinsky på ett schweiziskt galleri.

Nyligen hemkommen från en festival i kalabrisk Altrove berättar Ekta om att han där upplevde frihet att utveckla och undersöka, långt från de svenska gatukonstfestivalernas många gånger kitschiga måleri. Bland andra intressanta projekt

nämner han också en annan festival, *Bien urban* i franska Besançon.

– Där är det fortfarande nytt, ungt och utan förutbestämda regler. Det kändes som att de inbjudna konstnärerna hade full frihet att testa precis vad som helst. Det fanns inbrytningar där jag inte alltid förstod vad som hade hänt...

Och här gör Ekta en tankepaus innan han fortsätter.

– ...det var konst. ●

Gatukonst-festivaler i Sverige

2014
 Artscape Malmö
 No Limit Borås

2015
 Street Art Ronneby
 No Limit Borås

2016
 Artscape Göteborg
 Bjuv Art Festival
 Street Art Österlen
 Trollhättans Gatukonst-festival

2017
 Artscape Karlstad

FOTO: NILS AXELSSON

konstnärernas CENTRAL KÖP presenterar **MILJÖANSVAR** med Johannes

Vi rekommenderar att lämna in alla färgrester till närmaste miljöstation. Om du köper ditt pigment här nästa gång så kan vi ta hand om resterna.

VI TAR HAND OM DINA FÄRGRESTER NÄR DU KÖPER FÄRG HOS OSS (OBS! VI SÄLJER INTE MUMIEPIGMENT.)
 PÅ VÅR HEMSIDA KAN DU LÄSA MER OM HUR DU TAR HAND OM FÄRGRESTER:
konstnarernas.se/fargrester

► omskriven, eller speciellt utåtriktad. Som inte är gjord för att förbättra den egna karriären.

Andra menar att brödjobbet snarare avbryter karriärsambitionerna. De hade vad Sofia Lindström kallar ett mer entreprenöriellt arbetsbeteende.

– De kunde i och för sig ha en bohemisk grundidentitet – att de såg konsten som mer än bara ett jobb, men deras ambition var att nå ut, skapa kontakter, och så snart som möjligt kunna försörja sig på konsten. Då blir brödjobb gärna beskrivet i ord som skitjobb.

Bohemen och entreprenören. De kanske låter som två ytterligheter, och få konstnärer skulle nog självmant kategorisera sig själv som varken det ena eller det andra. Sofia Lindström medger att begreppen är tillspetsade, men menar att de inte alls är oförenliga.

– Jag vill hävda att en bohemisk och entreprenöriell identitet går oerhört bra ihop. Därför att singularitet är det högsta värdet inom konsten – det ensamma geniet, den autonoma kreatören – det är den som många konstnärer försöker förkroppsliga. Redan under konstutbildningen uppmantras man att ta fullständigt eget ansvar för sin utveckling. Det gör till exempel att tanken på anställning blir helt fel. Egenföretagare är ofta det enda självklara valet – inte bara för att man måste utan också för att det är det enda som passar in med den egna identitetskonstruktionen. Och det är något som passar väldigt bra ihop med bilden av entreprenören.

KKH uppmantrade en konstnärlig identitet som ligger nära den bohemiska idealtypen, menar Sofia Lindström. Skolan, åtminstone som den såg ut då, såg sig som en plattform för en redan erövrad konstnärsidentitet som eleverna förväntades ha med sig när de kom in, snarare än en utbildningsinstitution. Där fanns en romantiserad syn på frihet, eleverna ska inte ha några utbildningskrav utan självständigt och fritt forma sin utbildning.

Konstnären Valeria Montti Colque gick ut KKH 2004. Hon uppskattade friheten under utbildningen, för henne är den fortfarande den viktigaste förutsättningen för att kunna arbeta – viktigare än ekonomisk och social trygghet.

– Skolan gav mig möjligheten att utvecklas konstnärligt. Jag tänkte inte så mycket på min framtida försörjning då, jag valde inte att bli konstnär för att tjäna mycket pengar. Jag tror att de studenter som hade svårt att vara ensamma i sitt arbete hade det svårare.

Forskaren Sofia Lindström bekräftar den teorin.

– De elever som inte anammade frihetsidealen på skolan, som hade en mer normativ förståelse av vad en utbildning är och förväntade sig undervisning, förklaringar och berättelser om livet efteråt, beskriver konsthögskoleåren som tuffa. Om en student frågade ”men hur ska jag göra för att överleva när jag är klar här”, kunde de mötas av tystnad. Deras fråga var inte rätt sätt att bemöta identiteten konstnär på, säger Sofia Lindström.

Valeria Montti Colque började extrajobba på bar, som nisse, under studieåren och fortsatte med det några år efter examen. Strategin var att inte lära sig att blanda drinkar, bli en bra bartender och fastna i en bransch hon egentligen inte ville vara i, utan jobba sina timmar för att frigöra tid i ateljén. Till slut kom hon till en punkt där hon kände att hon var tvungen att satsa allt på konstnärskapet om det skulle ”bli något”. Hon hade ett arbetsstipendium och en del konstrelaterade uppdrag och sa upp sig från brödjobbet.

28

PROCENT

av svenska museer betalar den mycket blygsamma minimersättningen enligt MU-avtalet.

(Källa: Myndigheten för kulturanalys, 2013)

KONSTNÄRER HAR MÅNGA OLIKA JOBB

171 olika jobb har de ca 800 konstnärer som är inskrivna på AF Kultur Media under ett år. I genomsnitt har en konstnär 2,2 olika jobb vid sidan om konsten varje år.

(Källa: AF Kultur Media, 2016)

MINDRE KONSTNÄRLIG VERKSAMHET

År 2013 ägnar 35 procent av konstnärerna mer än 3/4-del av sin arbetstid åt den konstnärliga verksamheten. År 2008 var motsvarande siffra 45 procent.

MINDRE INKOMSTER FRÅN DEN KONSTNÄRLIGA VERKSAMHETEN

För 21,6 procent av konstnärerna står den konstnärliga verksamheten för 75 procent eller mer av den totala inkomsten. I 2011 års enkät var motsvarande siffra 26,4 procent.

INKOMSTERNA SJUNKER FÖR KONSTNÄRER

Både 2011 och 2014 uppger 64 procent av konstnärerna att deras månadsinkomster är 13 300 kr eller mindre.

ANTALET KONSTNÄRER ÖKAR

Antalet utexaminerade konstnärer och konsthantverkare vid konsthögskolorna ökade med 171 procent 2009–2014 (från 79 till 214).

(Källa: Universitetskansler-ämbetet, 2015)

66

PROCENT

av kvinnorna och 61 procent av männen uppgav år 2011 att månadsinkomsten var 13 300 kronor eller lägre. Tre år senare är motsvarande siffror 67 och 58 procent.

Källor: KRO/KIF/BUS stora konstnärenskät 2014 samt KRO/KIF:s rapport Den samtida konsten och den ovilliga staten, 2015 om inget annat anges.

FOTO: ULRIKA ZWENGER

”Ekonomi är tuff, men det är värt det – att vara min egen chef, att ha frihet att kunna tillfredsställa mina andliga och skapande behov.”

Valeria Montti Colque

– Jag upplever att många konstnärer som har andra jobb inte orkar eller hinner jobba med sin konst. Jag ville inte hamna där, utan bestämde att jag hellre ville leva med lite pengar och satsa på konsten på riktigt.

I några år bodde hon i sin ateljé, arbetade med sin konst när som helst på dygnet och gjorde ingen skillnad mellan konst och liv. Numera är hon ensamstående mamma och har ett ”riktigt hem” vid sidan av ateljén. Den osäkra ekonomiska situationen är ibland stressande, men hittills har hon klarat att försörja sin familj, och ett regelbundet lönearbete vid sidan om konsten är fortfarande inget alternativ.

– Nej. Ekonomi är tuff, men det är värt det – att vara min egen chef, att ha frihet att kunna tillfredsställa mina andliga och skapande behov, och att kunna beröra frågor som rör samhället. Jag har blivit uppmanad att söka lärarjobb på en förberedande konstskola. Om dagen kommer då jag behöver ta ett extrajobb är det ett sådant jag skulle önska mig. Men jag skulle känna mig besegrad, erkänner hon.

Valeria Montti Colque har satt upp egna villkor när hon blir inbjuden att medverka i utställningar och projekt, eller håller föredrag och workshops. Hon har en lägsta gräns för sitt arvode och försöker att alltid skriva avtal. I övrigt säger hon att hon tackar ja till i princip allt; små som stora projekt.

– Jag har ingen prestige att bara ställa ut på fina gallerier eller konsthallar. Det handlar främst om att nå ut med min konst i alla delar av samhället, men också att jag inte har något val, jag har inte

så många jobb att jag kan säga nej till saker. Den strategin har fungerat bra hittills – nästan alltid leder ett jobb till ett annat.

Christina Olivecronas konstnärliga karriär började på bästa möjliga sätt när hon gick ut UmeåKonsthögskola 1992. Direkt plockades hon upp av en gallerist och fick flera stipendier. Hennes årskull var den allra första på skolan, en klass som fick oerhört mycket uppmärksamhet från professorer och lärare. Inte ett ögonblick av undervisningen gick ut på att prata om yrkesverksamma konstnärers verklighet, berättar hon.

– Jag tror inte att jag någonsin hörde någon säga att man kanske behöver ha andra arbeten ►

OM AVHANDLINGEN

Sofia Lindströms avhandling (*Unbearable freedom. Exploring the becoming of the artist in education, work and family life*) bygger på djupintervjuer med ca 20 konstnärer som har gått på Kungl Konsthögskolan mellan 1995–2010, samt personal och rektor på skolan under samma period. Hennes forskningsfrågor är

bland annat: Hur kan vi förstå den högre konstnärsutbildningens roll i formandet av förståelsen av vad det är att vara och att arbeta som konstnär?

Hur fungerar relationen mellan brödjobb och den professionella identiteten för konstnärer? Vad händer när konstnären skaffar familj och hur skiljer sig erfarenheterna mellan kvinnliga och manliga konstnärer i det avseendet? Är konstnären den ideala arbetaren i den nya ekonomin?

FOTO: LINKÖPINGS UNIVERSITET

”Det är frustrerande att inte få använda sin kompetens. Jag har aldrig varit så kompetent som nu.”

Christina Olivecrona

FOTO: CHRISTINA OLIVECRONA

vid sidan om. Det var som att det var skambelagt. Ifrån lärarnas sida också, trots att det var just den situationen de själva befann sig i.

Galleriet hon var knuten till lades ner efter några år. I samma veva fick hon barn, en son som hon har uppfostrat till stor del ensam. När hon efter föräldraledighet skulle börja jobba igen gick det trögt.

– Det blev liksom ett avbräck så att jag kom ur snurren med rätt gallerister, rätt kontakter. Sådant hänger ju ihop med förutsättningarna för att få stipendier, uppdrag och så vidare. Jag upplever att det är väldigt svårt att komma in igen, speciellt med åldern.

Hon har alltid haft olika brödjobb vid sidan av sin konstnärliga verksamhet. Som dekormålare,

konstterapeut för trafikskadade, lärare, bland mycket annat. Samtidigt har hon kontinuerligt haft utställningar. Hon beskriver en på alla plan osäker jobbtillvaro. I perioder har hon varit helt utan både brödjobb och betalda konstuppdrag, men fortfarande ansetts ha för mycket konstnärlig verksamhet för att vara berättigad a-kassa.

– Jag har insett att konstnärer faller ur systemet, det finns inga skyddsnet för oss. Till slut fick jag mitt nuvarande jobb som personlig assistent, timanställd. Men jag måste jobba så mycket för att kunna försörja mig så det blir för tungt för att kunna driva konstnärskapet också – det fungerar inte i längden, jag orkar inte.

Christina Olivecrona känner igen sig i Sofia Lindströms beskrivning av den bohemiska konstnärsidentiteten. Men att ett icke konstrelaterat brödjobb, som det hon har nu, vid sidan om en helt fri och icke-kommersiell konstverksamhet skulle vara någonting positivt håller hon inte med om.

– Det är frustrerande att inte få använda sin kompetens. Jag har aldrig varit så kompetent som nu. Min son är snart utflugen och jag kan jobba mycket. Jag skulle kunna ingå i massor av olika sammanhang i samhället. Men jag känner mig oanvänd.

Forskaren Sofia Lindström poängterar att en viktig aspekt i hennes studie kring brödjobb är att har man dåliga arbetsvillkor där kommer det inte att spela någon roll vilken attityd konstnären har till sitt konstnärskap.

– Det var slående hur många konstnärer som berättade att villkoren i brödjobben har försämrats. Det speglar sociologiska teorier om att arbetsmarknaden håller på att polariseras; att de temporära jobben blir sämre. Det är en viktig aspekt, eftersom många konstnärer använder brödjobben för att nå autonomi. Om konstnärer blir utbrända i sina brödjobb, då finns det ingenting kvar för det konstnärliga.

För de flesta som väljer att bli konstnärer är pengar ingen drivkraft. Sofia Lindström poängterar att entreprenören i hennes beskrivning inte är någon som vill slå igenom stort eller bli miljonär. Konstnären Felice Hapetzeder säger att pengar ändå påverkar hur han känner inför sitt konstnärliga arbete.

– När jag för en gångs skull faktiskt fått bra betalt för något kan jag känna att nu gjorde jag ett bra jobb. Det är bisarrt att det hänger ihop så tätt. Jag känner inte att jag gjort ett lika bra jobb om jag

fått lite eller inte något betalt, även om det är ett lika bra konstnärligt projekt.

Felice Hapetzeder gick på Konstfack 1997–2002. Samma år som han blev antagen, fjärde gången han sökte, kom han också in på Arkitekturhögskolan. Han berättar att han faktiskt övervägde att gå båda utbildningarna samtidigt.

– Men det skulle inte ha fungerat, på Arkitekturhögskolan var det så mycket fasta tider och lektionsundervisning så det gick inte att kombinera med någonting annat. Jag minns att jag hade mycket beslutsångest. Men jag valde alltså konsten.

Han håller med om att han i det valet också valde bort ett liv med lönearbete och tryggare arbetsmarknad, och säger att han nog inte insåg vidden av beslutet.

– Jag kämpar fortfarande med att inse att det är så svårt att klara sig ekonomiskt som konstnär. Ju äldre man blir, desto mer påverkar det en, särskilt om man, som jag, har barn. Jag känner av en press att bevisa att jag är en fungerande del av samhället och att anses vara det hänger på något sätt ihop med hur mycket man tjänar.

Felice Hapetzeder har inte haft något han vill kalla för brödjobb sedan 2009 då han slutade en fast anställning som assistent på ett arkitektkontor. Men han har haft många tillfälliga uppdrag utanför sin konstnärliga verksamhet, som foto- och filmuppdrag. Han leder också workshops och undervisar, men ser den verksamheten som del i sitt konstnärskap. Hans försörjningsstrategi går ut på att initiera och driva projekt med stöd utifrån. Just nu driver han ett projekt som handlar om censurfrågor i Turkiet, med stöd från Svenska Institutet. Han har bjudit in turkiska konstnärer till en workshop i Stockholm. I vår resulterar arbetet bland annat i en utställning på Marabouparken.

– Det handlar om att skapa sig möjligheter. Att dra ihop jätteprojekt utifrån ingenting. Mitt konstnärskap består till största delen av administration. I går satt jag till exempel uppe halva natten och försökte fixa något flygbiljettstrul för en av de turkiska konstnärerna jag har bjudit hit.

Vad är det då som avgör om en konstnär kan försörja sig på sin konst? Konstnärerna i den här texten tror alla att ekonomisk framgång framför allt avgörs av slumpen, att vara på rätt plats och så vidare. De har sett för många exempel på bra konstnärer som inte blir framgångsrika för att gå med på att kvalitet har något med saken att göra.

– Jag tror tyvärr att det snarare handlar om säljbarhet och opportunism, att det man gör passar in i en situation. Jag anpassar mig ju också. Samtidigt som censur- och demokratifrågor i Turkiet

FOTO: PRIVAT

”Mitt konstnärskap består till största delen av administration.”

Felice Hapetzeder

är extremt brännande, är det ju också ”trendiga” teman som kanske ger fördelar i ansökningsprocesser, säger Felice Hapetzeder.

Både Valeria Montti Colque, Christina Olivecrona och Felice Hapetzeder säger att den ekonomiska situationen är det absolut svåraste med att vara konstnär. Samma sak svarar konstnärerna i Sofia Lindströms avhandling. Sofia Lindström menar att det kan vara det bohemiska konstnärsidealet som gör det svårt för konstnärer att kräva bättre villkor i sin yrkesutövning.

– Om man definierar konsten som någonting annat än vanligt arbete, blir det svårt att argumentera för bättre arbetsvillkor. När jag frågar konstnärerna om framtiden; vad de hoppas på, och vad som krävs av dem för att uppnå det, så pratar de om sina egna själsförmågor: ”Jag måste uthärda. Om jag bara står ut blir det bättre.” I stället för att prata om att gå ihop kollektivt med andra konstnärer och kräva förändring. Att organisera sig går inte ihop med idealbilden av konstnären. Därför menar jag att bilden av bohemien är mycket mer kompatibel med entreprenören än, med arbetaren som kräver sin rätt. ●

7

av tio konstnärer vårdar sjuka barn utan att söka pengar hos Försäkringskassan.

Källa: Den samtida konsten och den ovilliga staten, KRO/KIF, 2015.

KONSTHÖGSKOLORNA HAR FÖRÄNDRATS

Diskussionen om vad det innebär att utbilda konstnärer har förändrats det senaste decenniet. Samtliga svenska konsthögskolor uppger att de erbjuder arbetsmarknadsförberedande kurser där studenterna bland annat får grundläggande kunskaper i marknadsföring, immateriell rätt och kontraktsskrivning.

Malmö Konsthögskola var banbrytande när de 1995 införde den obligatoriska kursen Ekonomi och juridik för konstnärer. Om det sker en diskussion om behovet att ha ett försörjningsjobb vid sidan om den konstnärliga verksamheten, sker den dock främst i enskilda ateljésamtal mellan student och professor, anger

rektorerna för KKH, Malmö Konsthögskola och Konstfack. Gertrud Sandqvist, rektor på Malmö Konsthögskola säger: ”Vi utgår alltid ifrån att studenterna kommer att bli just konstnärer, att de efter examen ska få ha kvar sin identitet som konstnär och uppmuntrar dem att fortsätta, inte ge upp.”

Konstnär på flykt undan IS

IS krävde att Khalif Mahmoud och andra konstnärer i Mosul skulle göra avbön offentligt och sluta skapa konst. Hans landsman Ashraf Atracchi, fristadsförfattare i Stockholm, har intervjuat honom.

Var bor du nu?

– Under normala omständigheter hade jag lätt kunnat svara på din fråga, men nu är saken mycket mer komplicerad. Efter flykten från min hemstad Mosul vet jag inte var jag bor. Jag pendlar mellan Dahuk i Kurdistan, Turkiet, Jordanien och Tyskland.

Hur var konstlivet i Mosul innan IS tog över staden?

– Livet var präglad av den amerikanska ockupationen och vad den förde med sig av förödelse för den sociala miljön i landet. Konsten, utbildningssystemet, litteraturen och hela kulturlivet befann sig i en katastrofal situation. Människor led. Många fängslades. En del flydde. En del emigrerade. Många dog av de ständiga explosionerna. Många andra dog under det sektaristiska kriget som ockupationen skapade. Att leva i Irak var omöjligt då. Ingenting var sig likt efter 2003.

Du fortsätter att skapa. Till vilket pris?

– Efter att ha hållit föredrag i Berlin och Amman om det tragiska läget i Mosul återvände jag till Bagdad för att medverka i några konstutställningar. Där var jag nära att mista livet. Jag blev jagad av några medlemmar i militanta grupper. De var ute efter mig för att jag var en konstnär från Mosul.

Varför jagar de extremistiska grupperna och IS konstnärer, vad vill de uppnå?

Khalif Mahmoud

är konstnär från Mosul i Irak. Han har tidigare undervisat på konsthögskolorna i Mosul och Bagdad. FOTO: WASFI TAHER

– IS lagstiftning bygger på andra värderingar än de mänskliga. De har som mål att förstöra Iraks kultur och civilisation. Därför har IS förbjudit all konst i Mosul och krävt att alla konstnärer ska göra offentlig avbön och upphöra med sin verksamhet. Det som är sorgligt och samtidigt motsägelsefullt är att IS stal alla originaltavlor från museerna, institutionerna och konsthögskolan. De har också förstört stadens fornlämningar. Syftet är att skicka samhället tusentals år tillbaka i tiden och då måste konstnärerna tystas, oskadliggöras, eftersom de är medvetna bärare av ett kulturellt arv. De utgör ett hinder för

de här grupperna som inte skyr några medel för att verkställa sin ideologi. De kan döda alla vetenskapsmän och konstnärer utan att blinka.

Kommer du att fortsätta trots att du utsätter dig för fara och vad är ditt mål?

– Naturligtvis kommer jag att fortsätta med mitt arbete. Snart har jag en utställning i Berlin, som består av akvareller med motiv från det sociala livet på den irakiska landsbygden där människan känner sig avskuren från omvärlden, dömd till ett liv enligt förlegade och reaktionära lagar. I våras hade jag en utställning i Amman under titeln *Rester*. Den handlade om min ockuperade stad, om dess invånare som lever i skottlinjen för gevärskulor och bombningar. Den handlade om de människor som utstår förnedring varje dag, de som avrättats av oförklarliga anledningar och om de som förgäves ropar på hjälp.

Hur ser konstlivet i Mosul ut idag, ser du något hopp?

– Det finns absolut inget konstliv i Mosul och inga offentliga aktiviteter. Hela tillvaron har stannat av. Allt man hade byggt upp – kulturcenter, skolor, bibliotek och museer – är nu ruiner. Hur ska en konstnär som är förbjuden att utöva sitt yrke kunna skapa under sådana omständigheter!

Ashraf Atracchi

”Konstnärer tvystas eftersom de är medvetna bärare av ett kulturellt arv.”

Khalif Mahmoud

FOTO: KHALIF MAHMOUD

PRODUKTIONEN AV KONSTNÄRER

En student dyker inte upp till sin examination utan skickar sin advokat. Frida Sandström skriver om att vägra låta sig inbegripas i produktionen av konstnärer.

Nyligen delade en vän till mig med sig av sin oro över att hen inte är tillräckligt samtida. Hen befinner sig i konstutbildning på en framstående europeisk konsthögskola, och efter masterexamen i fri konst väntar väntan... på utställningar, residens och stipendier. Att antas till en konsthögskola är inte alla förunnat, men kanske är det desto svårare att komma ut. Särskilt om produkten; konstnären själv, vägrar. För ett tag sedan medverkade jag vid en examination av en masterstudent vid en svensk konsthögskola. Alla var på plats på utsatt tid i skolans galleri, som var helt tont, utom studenten själv. Väntan blev pinsam och deltagarna i rummet vred på sig. Några gick och andra började prata. Vi förstod snart att detta var poängen – ingen skulle någonsin försvara det aktuella konstnärskapet. Efter en timme stormade en advokat in i rummet och argumenterade för att studenten skulle underkännas. Han var inbjuden av studenten att göra så, och sam-

talet som följde mellan examinatorena och de andra närvarande i rummet var om den uteblivna oppositionen var ett bra verk, eller inte, då studenten hade gjort utbildningsinstitutionen som skulle bedöma den konstnärliga produktionen till en del av verket. Genom att vägra en sådan bedömning lät studenten högskolesystem och värdegrunder inbegripas i en ovilja att producera, och även en ovilja att låta sig konstrueras som utbildad konstnär.

1971 skrev den serbiske konstnären Mladen Stilinić manifestet *Praise of Laziness*, där han bland annat konstaterar att västerländska konstnärer är usla på att slappa, och att det inte finns någon konst utan slappheten. Denna menar han inte bara kan teoretiseras, men praktiseras. Sex år senare lät han fotografera sig själv sovande i sin ateljé. Hans fotosvit *Artist at Work* kan idag sättas i förhållande till 2010 års *The Artist is Present*, av och med en åtta timmar arbetande och fullt närvarande Marina

VERK
MARINA ABRAMOVIĆ, *The Artist is Present*, 2010. Performance på The Museum of Modern Art i New York.

FOTO: SCOTT RUDD/MOMA

Abramović på MOMA i New York. Under museets öppettider fann besökarna konstnären sittande vid ett bord, där de kunde slå sig ner mitt emot henne och möta hennes blick. Titeln talar klarspråk; Marina Abramovićs performance aktualiserar den punkt då konstnären som performance och som yrkesidentitet sammanfaller. Bakom verket står arbete, men i Abramovićs fall är de båda ett. Ett faktum som leder till frågan om hur konstnären arbetar, och varför. Vem är det som produceras? I *The Artist is Present* möter museibesökaren en ikon, och medverkar i produktionen av densamma. En konceptuell identitetspolitik som konststudenten vägrade där i gallerirummet på konsthögskolan, då han undvek såväl institutionens klassificering, som det stundande yrkeslivet som förväntas följa därpå.

Mladen Stilinićs lathetsmanifest återaktualiserades i somras, då konstnären gick bort, 69 år gammal. På sociala medier citerades han frekvent, och frågan om konstnärens ständiga vistelse

på arbetet aktualiserades ytterligare i en tid då en yngre generation internationellt ambulerande konstutövare beror fullständigt på stipendier och konstnärresidens bredvid försvinnande ateljéplatser och avlönade uppdrag. Samtidigt går det här att återvända till frågan om konstnärlig utbildning, vilket är kravet för de flesta av dessa verksamheter. Nyligen skrevs ett upprop för den estetiska utbildningen i grundskolan, där författarna yrkade för införandet av konstnärliga uttryck som ett obligatoriskt ämne bredvid bild och slöjd. Men efter grundskolan följer konstnärliga förberedande utbildningar som idag är avgiftsbelagda och möter alternativ som riktar sig till kapitalsvagare studenter. Därmed bör frågan om tillgång till konstnärens arbetsmarknad, och där en konststudent vägrar delta, eller oroar sig för att ingå i, bedrivs på ett annat plan: vem ingår?

Idag driver såväl Konstfrämjandet, Statens konstråd och enskilda konstinstitutioner sociala projekt riktade mot

vidgat konstnärligt och demokratiskt deltagande i särskilda delar av landet. Samtidigt behandlar allt fler konstnärliga projekt det formida industrisamhället i Sverige. Bruket, odlingen. Varför? I en introducerande text till utställningen *Samhällsmaskinen* på Malmö konstmuseum frågar sig curator Lisa Rosendahl om de löpande bandens tid är förbi, ”eller om den industriella logiken bara förskjutits från fabriken”. I det här sammanhanget bör vi tala om utbildningsindustrin och på allvar ställa oss frågan vad det innebär att konstnärlig forskning för de flesta doktorander främst innebär fem års inkomst? För, vem utanför akademien har möjlighet att slappa, och vilka aktiviteter på universitetet lyfter institutionens egen roll i frågan om vilken konstnärlig praktik som ses som arbete? Istället för ännu en retrospektiv av konstnärskap som närmar sig eller vägrar en traditionell industri, bör vi idag fråga oss vilka konstnärskap som idag produceras, och för vem?

Frida Sandström

Foto: Emilia B. Jiménez/Söderberg Agentur

Behöver du lagra, transportera eller ställa ut konst?

Vi kan försäkra vid alla moment, under tillfälliga perioder eller årsvis.

Kontakta oss idag så hjälper vi dig!
Telefon 08-440 54 40 · www.gefvert.se

Gefvert

History Unfolds

Samtidskonst möter historia

18.11 2016 – 19.11 2017

historiska.se
Narvavägen 13–17

H
Historiska

KRÖNIKA

”År 2017 ska bli ett
handlingarnas år!”

Ett säkert säsongtecken den här tiden på året är flödet av årskrönikor. Med de erfarenheter vi har i ryggen från de senaste tolv månaderna blir 2016 knappast ett undantag. Vilket år det har varit! En aldrig tidigare skådad nivå av maktkamp i det som brukar kallas världens mäktigaste land, som slutade med en stor Trump i magen, oväntade folkröstningsresultat, tragedier på Medelhavet och fler människor på flykt undan konflikter och förföljelse än någonsin tidigare enligt UNHCR, FN:s flyktningorgan. Visst känns det ibland som att alla andra problem bleknar i skenet av det stora mänskliga lidandet. Men då påminner jag mig om vikten av det vi gör. Att tillsammans kämpa för konstens villkor är också att försvara en värld med frihet till uttryck som skydd mot de krafter som vill kontrollera kulturen.

Bättre ekonomiska och sociala villkor ger ökad trygghet och gör att fler röster hörs. Vårt arbete ger resultat och vi har mycket att kämpa för. Jag struntar i årskrönikan och listar istället sju saker, utan inbördes ordning, som jag ser fram emot 2017:

1. Västra Götalandsregionens kultur- nämnds målsättning att följa MU-avtalet fullt ut. Redan nu har man avsatt en miljon extra för att följa M-delen i MU-avtalet och fortsätter finansieringen att stärkas kan Västra Götaland bli första området där alla utställningsarrangörer med regionalt uppdrag ersätter konstnärerna för deras arbetstid.

2. Motverka segregationen inom kultursektorn genom projektet *Konsten att delta* och bidra till ömsesidiga utbyten av kunskaper,

nätverk och traditioner mellan människor med olika bakgrund.

3. KRO/KIFs nya kurs om formgivningsavtal som ett steg mot schyssta avtal inom formgivningsbranschen.

4. Regeringens handlingsplan för bild och form. Viktiga förslag saknas och det behövs satsningar i nästa års budgetproposition. Vi släpper inte fokus på att planen ska stärka de enskilda konstnärernas villkor.

5. I maj har vi vårt första gemensamma riksmöte efter sammanslagningen mellan KRO och KIF med fokus på organisationsutveckling så vi kan bli ännu starkare i vårt föreningsarbete.

6. Att kicka igång projektet *Årets konstkommuner* och en kampanj som påverkar konstpolitiken inför nästa val.

7. Fyra nya nummer av KONSTNÄREN! Med Sofia Curman har tidningen hittat en stark form och innehåll som väcker intresse långt utanför ateljéerna. En prenumeration på KONSTNÄREN är mitt julklappstips till alla som vill och bör veta vad det innebär att vara konstnär i dag!

Sanna Svedestedt Carboo

Konsthantverkare & vice Riksordförande
Konstnärernas Riksorganisation (KRO)
Sveriges Konsthantverkare & Industriformgivare
(KIF)

✚ Att Borås och flera andra kommuner nu håller på att anta enprocentsregeln.

■ Att politiker i Härryda kommun efter år av positiva satsningar nu tycks frågå enprocentsregeln.

JURISTEN SVARAR

Överlåtelse eller upplåtelse?

När nyttjanderätten, eller användningen av ett konstverk, diskuteras, används ofta termerna överlåtelse eller upplåtelse. Vad som är vad är inte alltid så självklart.

Lite förenklat har överlåtelse liknats vid ett köp och upplåtelse vid en hyra av rättigheter. Överlåter konstnären rättigheterna till ett visst verk ”klipper” hen med verket, på så vis att hen fransäger sig äganderätten till verket. En upplåtelse, å andra sidan, innebär snarare att konstnären ger någon tillstånd att förfoga över eller använda verket under mer begränsade förutsättningar.

Överenskommelserna regleras ofta i ett licensavtal där det ska specificera under vilken tid och inom vilket geografiskt område det ska gälla.

Jag stöter inte sällan på skrivelser och situationer där innebörden av licensavtalet inte är helt självklar. Det kan till exempel handla om en upplåtelse som är så omfattande i tid (30 år eller mer) att gränsdragningen mellan överlåtelse och upplåtelse blir en mer eller mindre teoretisk gränsdragning. Eller så kan ett licensavtal, som vid en första anblick framstår som ett upplåtelseavtal, i

Sofie Grettve
Jurist KRO/KIF

själva verket innebära en total övergång av samtliga rättigheter efter en viss period. Det senare är ofta fallet i avtal som specificerar tidsbegränsade royalties.

Mitt råd är att noggrant tänka igenom, inte bara vad det är som efterfrågas, utan också se över för vilka ändamål. Är beställaren osäker kan det vara så att hen ”tar i” och föreslår en alltför omfattande eller till och med komplett överlåtelse som går långt över vad som egentligen är nödvändigt. Att tillsammans diskutera syftet med licensen kan vara en bra början. Handlar det till exempel om en informationskampanj för en produkt vars livslängd inte förväntas vara mer än några år är det sällan nödvändigt med en komplett överlåtelse utan en licens på två till fem år kan räcka gott och väl. ●

Borås antar 1 %-regeln efter
påtryckningar från KRO Sjuhärad

Grattis Borås! Nu har kommunen åter antagit enprocentsregeln för konstnärlig gestaltning. Just nu pågår det spännande processer om enprocentsregeln i många kommuner, ofta tack vare konstnärer som engagerat sig konstpolitiskt.

Peter Waldenström är konstnär och styrelsemedlem i KRO Sjuhärad och han tar glatt emot beskedet från Borås Tidning:

– Det är fantastiskt, både vi i KRO Sjuhärad och riksorganisationen har jobbat hårt för att det ska gå igenom.

Borås har tidigare tillämpat enprocentsregeln, men frångick den 1992 i samband

med lågkonjunkturen. Sedan dess har KRO Sjuhärad lyft frågan flera gånger och 2013 började det att röra på sig. Liberalerna lade en motion. Därefter skrev KRO Sjuhärad och KRO/KIF Riks flera debattartiklar och i våras lade 50 konstnärer in en e-petition, motsvarande ett medborgarförslag, som bland annat slog fast att: ”Skulptur-

Kerstin Dahl-Norén

FOTO: PRIVAT

staden Borås som vill vara en progressiv och levande stad med omsorg om sin stadsmiljö borde höja ambitionsnivån och satsa på en god gestaltad livsmiljö för alla.” Det fick stöd i kulturnämnden som nu budgeterat tre miljoner kr för konstnärliga gestaltningar.

Kerstin Dahl-Norén är konstnär och ordförande för KRO Sjuhärad.

– Vi vill bidra till ett regelverk som kan fungera över tid och som gör att konsten finns med redan i projekteringsstadiet. Ideal vore att staden använder sig av planmonopolet och ställer krav på konstnärliga gestaltningar i samband med markanvisning. På så sätt får även privata exploater bidra till att konsten finns med och skapar intressanta offentliga miljöer, säger hon.

Bara i år håller bland annat Vadstena, Borås, Kinda, Trelleborg, Luleå, Stockholm, Huddinge, Rättvik och Sala på att anta eller stärka enprocentsregeln.

Pontus Björkman

HÅLL KOLL PÅ
KONSTPOLITIKEN!
En nyhet om dagen
på facebook.com/
KIF.KRO.

Vi granskar den stora socialförsäkringsutredningen
 "Ska konstnärer få samma tillgång till socialförsäkringarna som andra behöver systemen utgå från hur inkomstbilden ser ut för konstnärligt yrkesverksamma." Det skriver KRO/KIF på DN debatt (25/9) tillsammans med Svenska Fotografers Förbund och Svenska Tecknare. Vi har tillsammans låtit Mats Söderlund, utredare och författare, granska konsekvenserna

för bild- och formkonstnärer av förslagen i Socialförsäkringsutredningen "SOU 2015:21 Mer trygghet och bättre försäkring". I rapporten föreslås elva konkreta tilläggsförslag som skulle stärka de ekonomiska och sociala villkoren för bild- och formkonstnärer. Vi har i möten presenterat rapporten både för socialförsäkringsminister Annika Strandhäll och partierna i riksdagen. Läs debattartikeln och rapporten på kro.se/trygghetsutredningen.

NY KURS
Avtal för dig som arbetar med formgivning
 Hur ser ett bra avtal för formbranschen ut? Kursen riktar sig till bild- och formkonstnärer som redan arbetar med formgivning eller ser det som en möjlig inkomstkälla. Vi erbjuder också föreläsningar om upphovsrätt, gestaltungsuppdrag och MU-avtalet. Datum och platser kommer på kro.se och i digitala medlemsbrevet.

Fem nya remissvar och ett brev till finansministern
 Ta del av KRO/KIF:s politiska påverkansarbete på kro.se/rapporter-remisser.

En miljon extra till konstnärersättningar i Västra Götaland
 KRO/KIF:s påverkansarbete i Västra Götalandsregionen med remissvar, debattartiklar och dialog med kultur- och utbildningsnämnden ger nu resultat. Regionen satsar i budgeten för 2017 en miljon kr extra på medverkansättning till konstnärer inom ramen för MU-avtalet och stödet till kollektivverkstäderna höjs med lika mycket. De arrangerar som kommer att få ta del av det extra MU-anslaget är Konsthallen vid Bohusläns museum, Borås Konstmuseum, Dalslands konstmuseum, Konsthallen Lokstallet, Nordiska Akvarellmuseet, Röda Sten Konsthall och Skövde konstmuseum.

Nu finns Juristen svarar på Youtube.
[youtube.com/user/krokifi](https://www.youtube.com/user/krokifi)

VI HÄLSAR VÅRA NYA MEDLEMMAR VÄLKOMNA TILL KRO/KIF

Anna Bergman, Torslanda	Chun Lee Wang Gurt, Huddinge	Hanna Hallen, Halmstad	Johanna Svallingson, Göteborg	Nanna Britta Nordström, Bandhagen	Rósanna Ingólfssdóttir Welding, KÄRNA
Anna Strand, Göteborg	Daniel Götesson, Göteborg	Helene Johansson, Göteborg	Kerstin Sylwan, Göteborg	Oskar Aglert, Nacka	Siri Iversen Eje, Fårösund
Anna Svensson, Svenshögen	Elena Avetisyan, Malmö	Ida Rödén, Stockholm	Maja Sundblom, Styrsö	Paola Bruna, Johanneshov	Stina Ström, Bromma
Anna-Karin Rasmusson, Johanneshov	Erika Dahlén, Hägersten	Ingela Johansson Dunell, Johanneshov	Margareta Gedda, Leksand	Peder Istad, Hamburgsund	Therese Enström, Farsta
Areej Abbas, Helsingborg	Erika Höglund, Kalmar	Jette Andersen, Luleå	Margarita Iribarren Ingelhammar, Göteborg	Petter Rhodiner, Stockholm	Tove Krabo, Västra Frölunda
Carl August Sandgren, Enskede	Falah Karim Ahmad, Norrköping	Joachim Carlsson, Stockholm	Marie Dahlstrand, Göteborg	Pia Rudolfsson Anliot, Insjön	
Christina N Sommarström, Gustavsberg	Filippa Barkman, Skarpnäck	Johan Lundqvist, Malmö	Marie Thorslund, Stockholm	Pärre Andreasson, Malmö	

Jag sparade in 20.000 kr på ett enda samtal till KRO/KIF:s jurist i samband med ett gestaltungsuppdrag. Efter hjälp med argumentation och ändringar i kontraktet fick jag till en bättre uppgörelse.

Alexandra Hedberg

Konstnärernas Riksorganisation bildade 1989 Bildupphovsrätt i Sverige (tidigare BUS) som hittills transfererat över en miljard kronor till bild- och formkonstnärer. Ju fler konstnärer vi blir i KRO/KIF desto större möjligheter har vi att förbättra våra villkor.

Med ett medlemskort i KRO/KIF får du:

- Gratis/rabatterat inträde vid konstutställningar
- Juridisk rådgivning
- Avtalsmallar och deklareringshandledning
- Föreläsningar inom ekonomi och juridik
- Tidningen Konstnären
- Tips på utlysningar, stipendier och uppdrag
- Rabatterat konstnärsmaterial
- Rabatterad konstnärersförsäkring
- Gästbostad i centrala Stockholm, 400 kr/natt
- Möjlighet att hyra gästateljé i Paris

Ansök på www.kro.se

BLI MEDLEM I KRO/KIF

FÖR KONSTNÄRER I BEHOV AV STÖD

Tillfälligt stöd vid sjukdom eller årlig pension från fyllda 65 år

Konstnärernas Hjälpfond
www.konstnarernashjalfond.se
 08-767 30 00

Gestaltungsuppdrag

Värnamo folkhögskola

Är du intresserad av att arbeta med gestaltning utifrån ett processinriktat perspektiv? Då är du välkommen att skicka in din intresseanmälan senast 22 december 2016.

Mer information finns på www.rjl.se/gestaltungsuppdrag

Bildupphovsrätt

Bildupphovsrätt företräder nära 100 000 bild- och formkonstnärer i hela världen. Vi skapar avtal för ersättning och ser till att kulturskapare får betalt när deras verk används. Bildupphovsrätt i Sverige drivs utan vinstintresse.

MATS LINDBERG:

Ett balanserat direktiv om upphovsrätten

Under stort buller annonserade den nyligt tillträdde EU-kommissionen att de skulle anpassa upphovsrätten till den digitala utvecklingen. De tal som hölls vid olika teknikmässor och liknande event lät oroväckande lika de uttalanden som under lång tid strömmat från olika teknikföretag, uppbackade av upphovsrättsskeptiker. Nu när förslaget till direktiv lanserats kan vi konstatera att ett relativt balanserat förslag lagts. Vid presskonferensen i september annonserade ansvarig kommissionär att förslaget innebär en förbättring för rättighetshavare samt att man kommer skapa en bättre balans på de digitala marknaderna. Något som samtliga upphovsrättsorganisationer under lång tid arbetat för.

De direktiv som reglerar upphovsrätten på internet är dels det så kallade information societydirektivet och dels E-handelsdirektivet. De är 15 år gamla och inte anpassade för dagens plattformar som till stor del består av användargenererat innehåll. Innehåll som ofta är skyddat av upphovsrätt och därför kräver tillstånd innan det delas vidare. Plattformar som Facebook, Instagram och Youtube med flera väljer att lägga allt ansvar för att rättigheterna till materialet är i sin ordning hos den som laddar upp det, alltså användaren. Trots att plattformens värde

för användarna skulle vara lågt utan detta material vägrar företagen att förhandla och komma överens med rättighetshavarna om förutsättningar eller ersättningar. Detta har medfört att det sker stora värdoförluster för upphovspersoner och det försöker alltså EU-kommissionen att lösa nu.

Kommissionens förslag är försiktigt och balanserat samt medför inga direkta problem för plattformarna förutom att de måste börja betala. Vi kan förvänta oss en storm av protester. Dessa företag med monopolliknande positioner skär guld med täljkniv och vill förstås fortsätta med det. Nätaktivister kommer att arbeta för de stora företagens intressen och samtidigt sätta upp en attityd av idealism om att bidra till utveckling, kultur och kunskap. De kommer också leta efter argument kring yttrandefrihet och demokrati. Alla de stora orden kommer att ljuda till hjälp för att ytterligare berika de rikaste storföretagen i världen.

Bildupphovsrätt kan bidra till att lösa varje problem som anförs. Vi har enkla, rationella och användarvänliga avtalslösningar som ger upphovspersonerna ersättning och möjlighet till fortsatt skapande. Det berikar kulturen, demokratin och samhällsbygget!

Mats Lindberg
VD

EU-kommissionens förslag i korthet

Samtidigt som några av EU-kommissionens förslag till reform av upphovsrätten är positiva lämnas betydelsefulla frågor utan åtgärder. Bildupphovsrätt har lämnat sina preliminära synpunkter till regeringen. Remissyttrandet i sin helhet finns att läsa på bildupphovsratt.se. För att direktivet ska antas måste Rådet, Parlamentet och Kommissionen vara överens. Det är en lång och omständlig process där ett stort antal lobbyister kommer att bidra med sina uppdragsgivares synpunkter. Diskussionen har startat men kommer att intensifieras nästa år och bör slutföras i slutet av 2017 eller början av 2018. Vi återkommer fortlöpande med rapporter om hur det avlöper.

Mats Lindberg

Några av kommissionens förslag

- En avtalslicens ska införas när det gäller kulturinstitutionernas användning av verk.
- Vissa plattformar och tjänster på internetjänster som lagrar och ger tillgång till stora mängder verk som laddats upp av deras användare, som Youtube och Facebook, måste inleda förhandlingar med rättighetshavarna, andra måste börja filtrera bort skyddade verk.
- Nyhetspublicister ska få en egen rätt till ersättning vid digital användning av nyhetsmaterial. Skyddet ska vara i 20 år från publiceringen.
- En regel om skäligen ersättning för utgivare när upphovspersonerna har överlåtit rättigheterna till materialet.
- Flera förslag berör relationen mellan upphovspersoner och utgivare/producenter och tar sikte på att stärka upphovspersonerna i avtal. Det första är krav på transparens från utgivarens sida. Upphovspersonen ska ges information om användningen. Oskäliga avtal ska kunna justeras och slutligen föreslås att det ska införas ett förenklat förfarande vid tvister. Det ska underlätta för upphovspersoner att få sin rätt prövad utan att det kostar för mycket.

STUDERA PÅ KONSTFACK

Masterprogram:
CRAFT! • Konst • Visuell kommunikation
Design • Visuell kultur och lärande
Ansök senast 16 januari 2017

Kandidatprogram, utbilda dig till:
Glaskonstnär • Keramik • Formgivare
Smyckeskonstnär • Inredningsarkitekt
Textilkonstnär • Möbelformgivare
Industridesigner • Illustratör • Konstnär
Ansök senast 1 mars 2017

**ANSÖK PÅ
WWW.KONSTFACK.SE/
UTBILDNING**

Konstfack
University College of
Arts, Crafts and Design

**Vistelsestipendium
Sommaren 2017**

Nebbeboda skola i Olofströms kommun, Blekinge

Stipendiet vänder sig till alla verksamma inom olika konstnärliga områden, såsom litteratur, musik, bildkonst, film, teater, dans m.m. Utövare som arbetar i Harry Martinsons eller Sven Edvin Saljes anda får företräde. Sista ansökningsdag är den 31 januari 2017. Ansök med personlig presentation i skrift samt önskemål om tidpunkt för vistelsen. Plats kan ordnas med kortare varsel om lärbostaden är ledig.

Ansökan skickas till:
Kultur- och Fritidsförvaltningen, Att: Joanna Holden, Box 301, 293 24 Olofström. Ansökan görs med fördel via blankett som finns på vår hemsida: www.olofstrom.se/kultur-uppleva-gora#vistelsestipendium. För mer information kontakta Joanna Holden på Kultur- och Fritidsförvaltningen i Olofström. E-post: kof@olofstrom.se. Tel: 0454-93 604.

**OLOFSTRÖMS
KOMMUN**

Ny lag innebär förändringar i medlemsavtal

Riksdagen har antagit en ny lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt. Lagen träder i kraft 1 januari 2017 och syftar bland annat till att garantera att den ersättning som samlas in hanteras ansvarsfullt och att organisationernas medlemmar får insyn i verksamheten på ett tillfredställande sätt. Vi har

i samband med detta gjort några nödvändiga förändringar i medlemsavtalet. Vill du inte omfattas av det uppdaterade medlemsavtalet är det viktigt att du meddelar Bildupphovsrätt omgående. Hör vi inget ifrån dig börjar det uppdaterade medlemsavtalet att gälla från och med den 31 december 2016. Läs villkoren i sin helhet på bildupphovsratt.se.

Hjälp oss hitta saknade konstnärer

Bildupphovsrätt söker upphovspersoner eller andra rättighetshavare för att kunna betala ut ersättningar de har rätt till. På bildupphovsratt.se finns en förteckning över vilka vi har under utredning. Hjälp oss gärna så att vi kan betala ut pengarna!

Meddela OSS

Skicka in dina nya uppgifter när du flyttar, byter bankkonto och/eller byter e-post så att du inte missar utbetalningar eller annan bra information.

Varje droppe färg i avloppet är en droppe för mycket

Du kan bidra till en bättre miljö genom att välja att måla med kadmiumfria färger och ta hand om dina färgrester på rätt sätt.

Mer information om hur du målar miljöanpassat finns på www.kappala.se

KÄPPALA
För renare sjöar och skärgård

Kramfors kommun

Högakusten-stipendiet 2017

Höga Kustenstipendiet delas ut av Kramfors kommun. Stipendiet består av ett kontantbidrag på 10000 kr och 2 veckors logi i Höga Kusten.

Höga Kustenstipendiet kan sökas av verksam nordisk bildkonstnär. Stipendiaten erbjuds möjlighet efter vistelsen i Höga Kusten ha utställning i Kramfors konsthall.

Ansökningsblankett: www.kramfors.se
För information: ninni.mellander@kramfors.se
Sista ansökningsdag är 20 januari 2017

ÅDALEN & HÖGA KUSTEN

M*r>Or
Tony Oursler

16 sep - 11 dec magasin3.com/konstnaren
FRI ENTRÉ FÖR MEDLEMMAR I KRO/KIF

MUSEUM & FOUNDATION FOR CONTEMPORARY ART
MAGASIN III

Lin Pur. See

